

Miljö- och hälsoskyddsnämnden
Verksamhetsplan 2014

Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Fleminggatan 4
104 20 Stockholm

john.areschoug@stockholm.se
stockholm.se

Bilaga 2 Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Verksamhetsplan 2014

Innehållsförteckning

Inledning	2
1. Stockholm är en attraktiv, trygg, tillgänglig och växande stad för boende, företagande och besök	7
1.1 Företag väljer att etablera sig i Stockholm framför andra städer i norra Europa	7
1.2 Invånare i Stockholm är självförsörjande	8
1.3 Stockholms livsmiljö är hållbar	9
1.4 Det byggs många bostäder i Stockholm	42
1.5 Framkomligheten i regionen är hög	45
1.7 Stockholm upplevs som en trygg, säker och ren stad	45
2. Kvalitet och valfrihet utvecklas och förbättras	46
2.3 Stockholmare upplever att de får god service och omsorg	46
2.4 Stockholms stad är en attraktiv arbetsgivare med spännande och utmanande arbeten	47
3. Stadens verksamheter är kostnadseffektiva	49
3.1 Budgeten är i balans	50
3.2 Alla verksamheter staden finansierar ska vara effektiva	56

Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Fleminggatan 4
104 20 Stockholm

john.areschoug@stockholm.se

stockholm.se

Inledning

Nämnden kommer under 2014 att fortsätta den verksamhet som har bedrivits under de senaste åren. Tillsynen kommer att svara för ca 70 % av nämndens verksamhet.

Det är en rad nya arbetsuppgifter som nämnden skall utföra under 2014. Den största nysatsningen är självklart uppbyggandet av ett Kemikaliecentrum. Det är mycket glädjande att Kommunfullmäktige gett nämnden förtroende för den uppgiften. Kanske är det särskilt glädjande att nämnden fått uppdraget redan innan det slutliga förslaget behandlats i miljö- och hälsoskyddsnämnden. Det uttrycker ett mycket stort förtroende till nämndens- och förvaltningens förmåga.

Den andra stora nyheten i budgeten för 2014 är, att det nu tydligt utsägs att nämnden skall delta i planeringsarbetet i Stockholm. Det innebär närmast att miljöförvaltningen nu är upptagen i arbetsgruppen och styrgruppen för att planera 140 000 nya bostäder (nedan kallat 140K). Det är mycket glädjande och efterlängtat och ger förutsättningar för ett starkare holistiskt perspektiv på bostadsplaneringen. Men det kommer att ställa stora krav på förvaltningens resurser, och vi ansöker därför särskilt om medel ur den centrala medelsreserven för att klara uppdraget.

Livsmedelsverksamheten fortsätter med hög effektivitet och utvecklar hela tiden nya och effektivare arbetsformer. Avdelningen hade fantastiskt rekord med 1000 besökta unika verksamheter under oktober månad. Det är ca en åttondel av antalet registrerade verksamheter. Under 2014 kommer avdelningen särskilt att fokusera på att komma tillrätta med matfusket. Det innebär kontroll av att det är korrekt märkning, men även att innehållet i en förpackning motsvarar märkningen. Det är ett komplicerat område som kräver att man utvecklar delvis nya arbetsformer och metoder. Nya E-tjänster kommer också att utvecklas, men är beroende av att centrala medel kan erhållas.

Klimat och energi arbetet har numera permanent budgetfinansiering även om det också fortsättningsvis finns starka inslag av olika former av projektmedel. Under 2014 kommer förvaltningen att bistå med inrättandet av solenergianläggningar inledningsvis i Stockholms hamn och i Järva som också ska fungera som en testbädd för solenergiteknik där data levereras till SLB som sedan kan vidarebefordra denna till intressenter inom företag, forskarvärlden och Stockholms stad. Nämndens arbete med miljöprofilområden fortsätter och kommer att vara fortsatt intensiv under 2014 och sannolikt även därefter givet stadens omfattande planering för bostadsbyggande. Samarbetet mellan HS2020 (en ideell grupp för förädling av Hammarby Sjöstad) kommer att fortsätta och där en huvudpunkt är att hjälpa fastighetsägarna att uppnå de ursprungliga energimålen för Sjöstaden. För SLB kommer luftmätningarna i staden att fortsätta med oförminskad intensitet. Dessutom kommer enheten att delta i ett forskningsprojekt om luftkvalitetens påverkan på cyklisterna i staden. Mätutrustningen är numera godkänd av Naturvårdsverket och de befarade stora ny investeringarna blir inte så omfattande, men referensmätningar måste ske och den befintliga utrustningen underhållas och förnyas. En stor uppgift är att mäta effekterna av de åtgärder som trafikkontoret och Trafikverket genomför enligt åtgärdsprogrammet för luft som antogs av Länsstyrelsen i dec 2012. Frågan om dubbäcksförbud på ytterligare gator kvarstår. Den är hänskjuten till Regeringen och är ännu inte avgjord.

Hälsoskydd genomför ett stort projekt om Radonmätning. Syftet är att säkerställa att alla flerfamiljsfastigheter 2020 har radonvärden under 200 Bq/kbm. Det kräver mätningar och åtgärder. Dessutom skall det under 2014 säkerställas att de förskolor och skolor som ännu inte har mätningar med godkända nivåer har mätt och åtgärdat. Fastighetstillsynen fortsätter med den reguljära tillsynen. Det är en uppskattad verksamhet med gott samarbete med fastighetsägarna. En ytterligare viktig uppgift är att följa upp nämndens föreläggande från juni 2013 ang. bassängbaden i Stockholm. Avdelningen för offentlig miljö kommer att fortsätta utveckla särskilt tillsynen av förskolor med tätare, men mer koncentrerade besök.

Verksamhetsstöd fortsätter att med LEAN effektivisera sina och förvaltningens processer.

Nettobudget för år 2014 är 83,3 mnkr. Nämnden begär härutöver budgetjusteringar om 1,3 mnkr varav 1,0 mnkr avser de ökade insatserna i planarbetet och Norra Djurgårdsstaden. Dessutom begär nämnden 0,3 mnkr som avser åtgärder för förbättring av livsmiljön för grodarter i naturreservaten Kyrksjölöten och Judarskogen.

Läsanvisning

VP 2014 följer den uppdelning som ges av ILS Webb, det vill säga dokumentet är uppdelad i KF:s tre inriktningsmål som i sin tur har en underuppdelning i mål som kallas KF:s mål för verksamhetsområdet. Här tas för nämnden med endast de mål som är relevanta för verksamheten varav huvuddelen av nämndens verksamhet hamnar under ”1.3 En hållbar livsmiljö ska värnas och utvecklas”. Dessutom finns mål som berör bl.a. bostadsbyggande, framkomlighet, trygghet och renhållning, service samt mer allmängiltiga mål som berör personalpolitik, ekonomi och effektivitet.

Den planeringsnivå som nämnden och förvaltningen kan påverka är nämndmålen, åtaganden, aktiviteter och indikatorer. Mål som hör ihop har i regel placerats intill varandra i VP.

VP 2014 är till största delen disponerad så att under respektive nämndmål redovisas de åtaganden och aktiviteter som hör till dessa. Tillsynen behandlas i 5 mål varav det viktigaste är:

1.3.1 Bättre miljö- och hälsa genom ökade effekter av tillsynen. Härutöver finns mål som behandlar allmänhetens och företagets uppfattning om service mm hos tillsynen samt avgifterna i förhållande till utförd tillsyn samt radonarbetet. Tillsynen framgår mer i detalj av tillsynsplanen i bilaga 2.2.

Under nämndmålen finns ibland också indikatorer som fungerar som målvärden. Det finns också särskilda indikatorer och aktiviteter från KF.

Ekonomi

Kommunfullmäktige har beslutat om en ekonomisk ram som uppgår till 168,0 mnkr i kostnader och 84,7 mnkr i intäkter, dvs. en nettobudget om 83,3 mnkr. Jämfört med år 2013 ökar därmed nettobudgeten med 3,4 mnkr.

Kommunfullmäktiges budget innebär satsningar inom några områden till ett bruttobelopp om 11 mnkr. Samtidigt finns effektiviseringskrav om 4,8 mnkr.

Satsningarna utgörs av medel för:

- Kemikaliecentrum (3,0 mnkr).
- Kompetenshöjande insatser (3,0 mnkr).
- Elbilsupphandling (2,0 mnkr).

- Miljöövervakning till följd av nya direktiv (1,0 mnkr).
- Hälsoskyddsinformation inkl. miljödatabas (1,0 mnkr).
- Kartläggning av historiskt förorenade områden (1,0 mnkr).

Under 2013 gjordes sedvanlig taxeöversyn. Taxan fastställdes av Kommunfullmäktige den 14 okt 2013, Utl 2013:140. Lagstiftningen förutsätter att tillsynen har i det närmaste full intäktfinansiering och det är viktigt för nämnden att kunna leverera den tillsynstid som företagen betalar för. Nämndens effektivisering av tillsynsarbetet är diskonterad i taxan.

Det skall också här antecknas att nämnden drabbas av en del opåverkbara kostnadsökningar. Det gäller t.ex. de centrala kostnadsökningarna för IT-kostnaderna. Dels ökar dessa kostnader i sig, men dels också till följd av att stadens fördelningsnyckel utgörs av antalet anställda och tar därvid inte hänsyn till eventuella föräldradigheter. Detta får en negativ inverkan på en förvaltning med många unga medarbetare och realtvt hög förekomst av föräldradigheter. IT kostnader måste nämligen betalas för såväl den tjänstlediga medarbetaren som för vikarien. Det är roligt för förvaltningen med många unga medarbetare. Det ger liv och stimulans och krav på att följa med i den tekniska utvecklingen, men det följer med kostnader som inte alltid är så uppenbara.

Nämndens verksamheter

Nämndens verksamhet finns inom områdena tillsyn och prövning, miljöövervakning, program/projektverksamhet samt deltagande i den fysiska planeringen. Nämnden har en expertroll i många olika sammanhang. Genom sin expertroll företräder nämnden ofta staden internationellt i miljöfrågor och internationella samarbeten. Nämnden har ofta en stödjande, uppföljande och pådrivande roll inom stadens egen organisation men också externt. Nämnden har också en kommunikationsverksamhet inom miljö- och hälsoområdet. Inom den fysiska planeringen är nämnden en samarbetspartner till övriga aktörer i plan- och byggnadsprocessen och har rollen att ta tillvara miljö- och hälsofrågor när staden utvecklas. Nämnden är väl medveten av betydelsen av att utveckla den interna effektiviteten inkl budgethållning och kontroll av kostnadsnivåer. Här övervägs ständigt nya möjligheter till olika sätt att göra arbetet enklare och andra förbättringar.

Tillsynen

Tillsynen, som är nämndens kärnverksamhet, är en myndighetsfunktion som riktar sig till verksamhetsutövare både inom och utom stadens organisation. Miljö- och hälsoskyddsnämnden fullgör här stadens uppgift som tillsyns- och prövningsmyndighet enligt miljöbalken och livsmedelslagstiftningen samt även inom karantäns-, smittskydds-, tobaks-, strålskyddslagstiftningen samt lag om skydd mot internationella hot mot människors hälsa. Tillsynen bedrivs genom kontroll, råd, påpekanden och vid behov förelägganden, förbud samt andra rättsliga åtgärder.

Några tillsynsområden som i VP 2014, framstår som särskilt viktiga att nå resultat inom är:

Permanenta villkor i Värtahamnen; Nämnden har som tillsynsmyndighet ansvar för att i samråd med Stockholms Hamn bl.a. utreda möjligheten att minska bulleremissionerna inom hamnområdet. Utredningarna som hamnen tar fram ska ligga till grund för de bullerregler och villkor som ska gälla i Värtahamnen, och i förlängningen, en eventuell integrering av bostadsutbyggnad i Norra Djurgårdsstaden. Detta bedöms vara ett av de viktigaste besluten som tas under 2014 för dels hamnens fortsatta utveckling och dels stadens bostadsförsörjning.

Ändrad verksamhet på Bromma flygplats. Bromma flygplats kommer att i tre avseende förändra verksamheten och kommer att lämna in ändringsanmälan till nämnden. Därtill pågår arbetet med riksintressepreciseringar och analys av konsekvenserna av de föreslagna nya bullerreglerna.

Inomhusmiljön i skolor och förskolor; Tillsynens mål är att successivt förbättra inomhusmiljön i stadens skolor och förskolor och därmed se till att eleverna/barnen inte utsätts för hälsorisker och inte hindras i sin utveckling och i sitt lärande. Förvaltningen deltar i Socialstyrelsens riksomfattande kampanj under 2014 om skolors inomhusmiljö. Därutöver ska alla verksamheter ska ha en väl fungerande egenkontroll. Under 2014 kommer tillsynen fokusera på ventilation, buller från ventilation, samt hygien/städning. Erfarenheten är att tillsynen medverkar till att skolorna får ökad kunskap om deras ansvar för att lokalerna är lämpliga ur hälsosynpunkt och att denna kunskap annars är liten eller obefintlig.

Bostadsärenden: Målet för arbetsområdet undanröja risk för olägenhet för människors hälsa. Förvaltningen handlägger olägenhetsärenden avseende buller, lukt, ventilation och fukt, nedskräpning, elektromagnetiska fält mm. Klagomålen, ca 600 st / år inkommer via e-tjänst, telefonsamtal, e-post och brev. Av dessa är ca 400 obefogade klagomål. Särskild uppmärksamhet kommer att ägnas att minska handläggningstiden för de obefogade klagomålen och för de befogade klagomålen säkerställa att åtgärder vidtas och att de olägenheter som anmäls blir undanröjda.

Fastighetsägartillsyn: Målet med tillsynen är att medverka till att fastighetsägarna minimerar sin hälso- och miljöpåverkan genom god egenkontroll. Tillsynen bedrivs delvis genom att rikta sig ett mindre antal fastighetsägare (5 - 10 st) pga. indikationer på att det finns problem. Tillsynen inkluderar energibesparande åtgärder. Därtill har radonarbetet omnämnts tidigare.

Tillsynen av kemiska produkter och varor: Förvaltningen har en viktig roll att genom tillsynen säkerställa att de varor som säljs i Stockholm är fria från förbjudna ämnen och att farliga kemiska substanser undviks. Tillsynen är under utveckling och tillsynsansvaret delas med Kemikalieinspektionen.

Livsmedelskontrollen: Inom livsmedelsområdet planeras ett antal särskilda kontrollinsatser:

- *Kontrollkampanj för att utreda och stävja fusk med mat*
- *E-commerce (internethandelsprojekt inkl kartläggning och kontroll)*
- *Dricksvattenprojekt (eventuellt omfattande Bisfenol A och PFOS)*
- *Tryckfärgsrester i livsmedel*

Projekt- och programverksamhet

Nämndens projekt- och programverksamhet är samlingsnamnet för en omfattande verksamhet med vitt skilda inriktningar och är ett viktigt redskap för stadens miljöpolitik för att långsiktigt driva förändrings- och utvecklingsarbete. Här kan märks följande verksamheter:

Energianvändning

Inom nämndens verksamhet för hållbar energianvändning och minskad klimatpåverkan märks under 2014 bl.a. uppbyggnaden av det påbörjade Vinnovaprojektet "Solstaden" som innebär att en testbädd för solenergiteknik byggs upp som kommer att vara ett viktigt underlag för planering för nya byggnader och därigenom för de 140.000 nya bostäder som ska byggas t.o.m. 2030. Energicentrum har en viktig roll genom att bistå förvaltningar och bolag med

förstudier och utvärderingar för minskad energianvändning och ökad andel solenergianläggningar. EU:s nya forskningsprogram Horisont 2020 kommer att ge möjligheter att söka projektmedel för långtgående energieffektiviseringar i förvaltningars och bolags fastighetsbestånd. Om extern finansiering beviljas kan stöd också komma att erbjudas bostadsrättsföreningar och mindre fastighetsägare genom förvaltningens samarbete med Fastighetsägarna i Stockholm. Inom Klimatsmarta Stockholm kommer stockholmare och företag att uppmuntras pröva klimatsmarta resor och transporter.

Kemikalier

Nämndens arbete för giftfria varor och byggnader får genom inrättandet av ett Kemikaliecentrum en fastare form. Kemikaliecentrum byggs upp under 2014 och ska fungera som ett kompetenscentrum för kemikaliefrågor i staden och ska stödja stadens verksamheter att förverkliga stadens Kemikalieplan, dvs att hur farliga kemikalier ska kunna undvikas i stadens alla verksamheter. Kemikaliecentrum ska också bidra till att företag och konsumenter får ökad kunskap om kemikalier i varor.

Vatten

Stadens vattenarbete syftar till att uppnå god ekologisk och kemisk status i vattenförekomsterna. Under 2014 fortsätter arbetet med att förbättra vattenkvaliteten i Bällstaån genom ett fortsatt arbete med en lokal handlingsplan. Andra insatser är bl.a. att bidra till implementering av stadens dagvattenstrategi och fortsatt arbete med framtagande av underlag till konkreta åtgärder för god vattenstatus.

Buller

I nämndens bullerarbete märks bl.a. kommunikationen av bullerkartläggningen till allmänheten, uppföljning av att åtgärder genomförs i enlighet med åtgärdsprogrammet för omgivningsbuller samt deltagande i ett antal samarbetsforum både nationellt och internationellt.

Miljöbilar

Inom miljöbilsarbetet märks bl.a. aktiviteter som ska bidra till att 300 fordon avropas inom landet inom den nationella elbilsupphandlingen och att öka stadens elbilsinnehav till att omfatta 71 elbilar vid slutet av 2014. Stöd ska ges till inrättande av laddningsstationer för elbilar. Dessutom ska nämnden arbeta för att få fram en nationell miljölastbilsdefinition samt att föreslå en ny skärpt miljöbilsdefinition för staden att gälla fr.o.m. 2015. Biogasanvändningen ska stärkas genom att samverka med biogasaktörerna.

Deltagande i fysisk planering

Nämnden deltar aktivt till stadens målsättning för produktion av 140.000 bostäder till 2013 genom att tillföra expertkompetens inom miljö- och hälsoområdet. Härutöver deltar nämnden i utvecklingen av miljöprofilområden och mikromiljöprofilområden. Projektet Hållbara Järva, där nämnden svarar för projektledarskapet, varar t.o.m. 2014 och nämnden har även projektledarskapet för Urbana ekosystemtjänster som också varar t.o.m. 2014. I VP 2014 tar nämnden upp en begäran om medel från Centrala medelsreserven för att därigenom kunna underlätta stadsplaneringen genom förenklingar och tydliggöranden hur ljudstörningen ska kunna hanteras och för staden gemensamma strategier kan tas fram vad gäller förhållningssättet till stadens ljud.

Miljöövervakning

Nämnden ansvarar för att långsiktigt följa tillstånd och förändringar i miljön. Resultatet används för miljöförbättrande åtgärder, tillsyn, rådgivning mm. I VP 2014 tillkommer miljöövervakning av klimatförändringar som ett särskilt område där informationen om klimatförändringar och klimatanpassning ska utvecklas på Miljöbarometern. Inom miljöövervakningen påbörjas också ett arbete med att utveckla miljö- och hälsoutredningen till ett planeringsunderlag för samtliga tillsynsområden. En viktig utveckling inom miljöövervakningen är att genom Miljödata lagra och tillgängliggöra nämndens mät och geodata som ska kunna hanteras intern av nämndens handläggare och även externt via elektroniska tjänster.

NKI

Nämnden hade för 2012 all time high med ett NKI om 72. Denna har höjts ytterligare under 2013. Nämnden deltar i ett projektarbete för att få månatliga NKI-mätningar och att samordna de egna tillsynsenkätorna (uppföljning av varje tillsynsbesök). Det kommer att ge fördjupad kunskap om hur verksamhetsutövarna uppfattar nämndens tillsyn, men det kommer att kräva ytterligare utvecklingsarbete.

MHN:s interna effektivitet

Nämnden fortsätter sitt arbete med ökad intern effektivt på flera sätt. Samtliga arbetsprocesser ska fungera så smidigt som möjligt och till hjälp för detta tillämpar nämnden LEAN. När organisatoriska lösningar är effektiva tillämpas sådana, bl.a. kan administrativt arbete skiljas av för att utföras av specialister.

Av KF:s indikatorer nedan avser några miljöförvaltningens egna förhållanden medan andra avser hela staden och där miljöförvaltningen svarar för uppföljningen.

KF:s inriktningsmål:

1. Stockholm är en attraktiv, trygg, tillgänglig och växande stad för boende, företagande och besök

Nämnden bidrar på många sätt till att uppfylla målet. Undersökningar visar att nämnden fungerar bra som myndighet i förhållande till företagen. På många sätt bidrar nämndens verksamhet till ökad trygghet, både genom den mer praktiska kontroll och tillsynsverksamheten inom miljö- och hälsa samt inom kunskapsuppbyggnaden och informationen. Genom värnandet om naturmiljöer bidrar nämnden i högsta grad också till att Stockholm förblir en attraktiv stad med den värdefulla blandningen av grönska och friska vattenmiljöer centralt i staden.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

1.1 Företag väljer att etablera sig i Stockholm framför andra städer i norra Europa

Effektiva och väl fungerande kontakter med väl fungerande myndigheter hör till Stockholms konkurrensfördelar. Nämnden har mycket stora kontaktytor ut mot företagen och har en hög prioritering av servicen. Att detta har givit resultat visar mycket goda omdömen från företagen i olika undersökningar, tex. de senaste resultaten från NKI (NöjdKundIndex).

Sannolikt är Stockholms goda miljö en konkurrensfaktor när det gäller företagsetableringar, likaväl som en utvecklad miljöprofil hos företag, kan vara en konkurrensfördel för dessa.

Nämnden har bidragit till att ta vara på företagens engagemang i miljöfrågor genom projekt som Klimatpakten där nämndens roll är att bistå Stockholm Business Region AB som har ansvaret för projektet.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
Andel upphandlad verksamhet i konkurrens	0 %	37 %	År
Kommentar: Rollen som myndighet ger begränsningar i möjligheterna att handla upp verksamheter. Trots detta köps en betydande del av nämndens verksamhet in även om detta inte räknas som verksamhetsentreprenader.			

Nämndmål:

1.1.1 Förvaltningen ger en god service och bedriver tillsyn med hög professionalitet mot företag och andra verksamhetsutövare i staden

VP 2014

Kontrollen och handläggningen av ärenden ska utföras professionellt och med hög grad av service.

Nämnden har en hög prioritet av den professionella nivån på sin myndighetsutövning och service till företagen. Målet följs framförallt upp genom punktlighetsmålen för tidsåtgång vid vissa ärenden och genom den årliga NKI-undersökningen (NöjdKundIndex) som ger en utförlig bild hur företagen uppfattar tillsyns- och kontrollverksamheten. Härutöver har nämnden också egna webbaserade enkätundersökningar som fortlöpande följer upp verksamhetsutövarnas åsikter.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
Behandla anmälningar enligt miljöbalken inom sex veckor	90 %		Tertial
Företagen uppfattar inspektörerna som professionella (NKI värde)	70		År
Miljörapporter besvaras senast 30 juni.	95 %		Tertial
Påbörja prövning av inkomna ansökningar inom livsmedelskontroll om registreringar eller godkännande inom 14 arbetsdagar.	90 %		Tertial

KF:s mål för verksamhetsområdet:

1.2 Invånare i Stockholm är självförsörjande

Nämnden har en högt specialiserad verksamhet och det är därför svårt att erbjuda praktikplatser och sommarjobb. Tidigare har dock platser erbjudits till praktikanter från Arbetsförmedlingen enligt Fas 3 och erbjuder även arbetsträning. Vad gäller sommarjobben är målsättningen att erbjuda ett sådant. Nämnden erbjuder även i fortsättningen praktikplatser till studerande.

Indikator	Årsmål	KF:s års- mål	Periodici- tet
Antal praktikplatser som kan tillhandahållas för de aspiranter som Jobbtorg Stockholm kan matcha	0 st	1600 st	Tertial

KF:s mål för verksamhetsområdet:

1.3 Stockholms livsmiljö är hållbar

Stadens mål beträffande den hållbara livsmiljön är centralt för nämndens verksamhet. Genom nämndens huvudverksamheter tillsyn, projekt/programverksamhet och miljöövervakning kommer under året 2014 ett stort och mångfacetterat arbete att utföras som bidrar till bättre miljö och hälsa på både kort och lång sikt. Inom tillsynsverksamheten kan miljö- och hälso-
problem påvisas och nämnden handfast bidra till åtgärder. Projekt- och programverksamheten har en styrka i sin koncentration, målmedvetenhet och långsiktighet och bidrar till att staden kan uppnå resultat på sikt och blir härigenom ett viktigt redskap för stadens miljöpolitik. Stockholm har en kvalificerad miljöövervakning som bidrar till en kunskapsuppbyggnad inom miljö- och hälsoområdet. Genom hjälpmedel som Miljöbarometern och den nu aktuella miljö-databasen som ska tillgängliggöra nämndens mät- och geodata, finns kraftfulla hjälpmedel för kommunikation och tillhandahållande av data.

Det bör påpekas att flera av indikatorerna nedan avser stadens förhållanden vilka nämnden inte har någon rådighet över.

Indikator	Årsmål	KF:s års- mål	Periodici- tet
Andel dubbdäck	0 %	tas fram av nämnden/styrelsen	År
Andel elbilar	16 %	9 %	År
Andel flerbostadsfastigheter i staden (totalt) som har radonhalt under riktvärdet 200 Bq/m ³ luft	55 %	tas fram av nämnd/styrelse	År
Andel miljöbilar i stadens bilflotta	100 %	100 %	Tertial
Andel miljöbränslen i stadens etanol- och biogasfordon	100 %	tas fram av nämnd/styrelse	Halvår
Andel relevanta upphandlingar av varor och tjänster där krav ställts på att miljö- och hälsofarliga ämnen inte ingår	100 %	tas fram av nämnd/styrelse	År
Antal dygn över normvärdet för kvävedioxid i luft	0	tas fram av nämnd	År
Antal dygn över normvärdet för PM 10 i luft	0	tas fram av nämnd	År
Total fosforhalt i sjöar	83 %	83 %	År
Växthusgasutsläpp per stockholmare (ton/inv)	3,1 ton	3,1 ton/inv	År

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Bistå exploateringsnämnden med att utveckla grönytefaktorn	2014-01-01	2014-12-31
Bistå trafik- och renhållningsnämnden i att bygga ut laddinfrastrukturen för elbilar	2014-01-01	2014-12-31
Delta i stadens upphandling av cyklar och elcyklar	2014-01-01	2014-06-30
Implementera biogasstrategin	2014-01-01	2014-12-31
Implementera kemikalieplanen	2014-01-01	2014-12-31
Implementera miljöbilsstrategin	2014-01-01	2014-12-31
Inrätta ett kemikaliecentrum	2014-01-01	2014-12-31

Nämndmål:

1.3.1 Bättre miljö och hälsa genom ökade effekter av tillsyn

VP 2014

Under detta mål redogörs mer utförligt för tillsynsarbetet och effekterna av detta. Redogörelsen nedan sker efter lagstiftning, ansvarig tillsynsavdelning och område/bransch. Nämnden vill få en ökad resultatorientering genom att visa på trendutveckling med befintliga effektindikatorer och där det finns behov, ändra eller ta fram nyckelindikatorer som ska visa på effekter av tillsynen eller tillståndet inom olika branscher. Dessa framgår av tillsynsplanen i bilaga 2.2. liksom uppgifter om planerad tidsåtgång för olika tillsynsområden. Härutöver finns fyra andra mål som avser tillsynen. De övriga mål är:

1.1.1 Förvaltningen ger en god service och bedriver tillsyn med hög professionalitet mot företag och andra verksamhetsutövare i staden. Målet tar fasta på tillsynens mycket viktiga relation till företagen och följs upp framförallt med punktlighetsmål och genom NKI-undersökningen (NöjdKundIndex).

1.3.2 Utföra tillsyn motsvarande avgiften. Taxan är satt enligt självkostnadsprincipen och den avgift som företag betalar för tillsyn ska i stort motsvara den tillsyn man också får. Nämnden fäster stor vikt vid att företagen ska uppfatta taxan som rimlig i förhållande till insatsen.

1.3.3 Alla flerbostadshus, skolor och förskolor i staden ska vara kontrollerade avseende radon och ha radonvärden under riktvärdet 200 Bq/m³ luft. Tillsynen av radon har lyfts fram särskilt i samband med beslut om indikatorer för uppföljning av det tidigare miljöprogrammet då målsättningar beträffande radon ingick i detta likväl som det även finns i det nu gällande miljöprogrammet.

2.3.1 Snabb och effektiv service. Målet tar fasta på servicen till allmänheten och är nämndens bidrag till KF:s mål 2.3 Stockholmarna upplever att de får en god service och omsorg.

Tillsyn enligt miljöbalken (MB)

2 kap MB allmänna hänsynsregler m m.

Genom Mark- och miljööverdomstolens dom den 20 januari 2012 (Mål nr: M 10340-10), är det numera fastslaget att Miljö- och hälsoskyddsnämndens tillsynsansvar även omfattar 2 kap miljöbalken och således även de sk. hushållningsreglerna i 2 kap 5 § miljöbalken, som anger att alla som bedriver en verksamhet eller vidtar en åtgärd skall hushålla med råvaror och

energi samt utnyttja möjligheterna till återanvändning och återvinning. I första hand skall förnybara energikällor användas. Det är därmed klarlagt att nämnden har att utöva tillsyn över t ex verksamhetsutövarnas energianvändning och avfallshantering. Denna tillsyn kommer i flertalet fall att vara integrerad med övrig tillsyn enligt miljöbalken, men kan också bedrivas separat som t ex matavfallsinsamling vid restauranger. När det gäller energianvändning i bostadsfastigheter kommer den att samordnas med den reguljära fastighetsägartillsynen och denna verksamhet förs därför över från plan- och miljöavdelningen till avdelningen för hälsoskydd.

7 Kap MB Skyddade områden, avdelningen Plan och miljö

Tillsyn av stadens åtta skyddade naturområden. I tillsynsarbetet kontrolleras efterlevnaden av syften, föreskrifter, dispenser och andra beslut som fattats med stöd av miljöbalken. Inom ramen för tillsynsarbetet bidrar förvaltningen med kunskapsunderlag och råd lämnas till reservatsförvaltarna och andra förvaltningar om skötsel och åtgärder som syftar till att bevara och utveckla de skyddade områdenas värden. Förvaltningen avser fortsätta arbeta med den utvecklingsanalys av rekreativvärden i reservaten samt kommunicera denna med berörda förvaltningar inom staden. Under 2014 fortsätter förvaltningen att medverka i säkerställandearbetet av tre nya reservat; Årstaskogen, Älvsjöskogen samt Kyrkhamnsområdet.

9 Kap MB, Miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd

Avdelningen Plan och miljö

Granskning/inspektion av miljöarbete och egenkontroll för att minska miljöpåverkan i verksamheterna. För varje bransch upprättas årsvis tillsynsplan där det framgår vilka aktiviteter som ska genomföras gentemot objekten. Variationen mellan branscherna är stor och tillsynsfrekvens för de enskilda objekten kan variera från flera gånger per år till ett besök vart 3-4 år.

Vägtrafik

Inom tillsynen av vägtrafik kan konstateras att det kommer att krävas fortsatta insatser för att miljö kvalitetsnormer för luft ska klaras. De åtgärder som hittills vidtagits för att normerna ska uppnås har inte varit tillräckliga. Ett nytt åtgärdsprogram för kvävedioxid och partiklar fastställdes vid årsskiftet 2012/2013. Åtgärder utifrån åtgärdsprogrammet inleddes under 2013 och fortsätter 2014. Det finns även en miljö kvalitetsnorm för buller men den utgör inte en gränsvärdesnorm på motsvarande sätt som för luft. Enligt förordningen (2004:675) om omgivningsbuller ska buller kartläggas och ett åtgärdsprogram fastställas som syftar till att omgivningsbuller inte ska medföra skadliga effekter på människors hälsa. Det råder fortsatt oklarheter i ansvaret för anläggande, drift och skötsel av dagvattenanläggningar för rening av förorenad vatten från det kommunala vägnätet. Förvaltningen bevakar att ansvarsfrågan reds ut mellan Trafikkontoret och Stockholm Vatten AB.

De åtgärder utifrån åtgärdsprogrammet mot buller som hittills vidtagits för att uppfylla syftet med förordningen om omgivningsbuller har inte varit tillräckliga. Det nya åtgärdsprogrammet som ska antas i fullmäktige 2014 kommer i större utsträckning fokusera på uppföljningsbara åtgärder än befintligt program. Bland annat behövs såväl fortsatt utveckling och användning av källåtgärder såsom lågbullrande beläggningar som lokala insatser vid särskilt utsatta platser som att vägarnas akustiska egenskaper beaktas i det dagliga drift- och underhållsarbetet.

Depåer

I Stockholm finns 14 depåer för underhåll av bussar och tåg. De flesta depåerna har större fordonstvättar och verkstäder. De viktigaste miljöfrågorna är kemikalier och bränslen samt utsläpp till vatten. Anläggningarna genererar även buller och klagomål från boende i närliggande bostäder som inkommer till förvaltningen. Ansvariga verksamhetsutövare är SL:s entreprenörer. Nya verksamhetsutövare tillkommer relativt ofta då SL upphandlar entreprenörer. Förvaltningen får i samband med entreprenörbyten lägga relativt mycket tillsynstid på information och rådgivning till de nya entreprenörerna för att stärka deras egenkontroll. Från år 2013 bedrivs tillsynen över dessa verksamheter inom ramen för branscherna bensin/biltvätt och verkstad.

Motorbanor

I Stockholm finns sju motorbanor som nämnden har löpande tillsyn över, varav tre utomhus. Den viktigaste miljöfrågan för dessa verksamheter bedömer förvaltningen vara buller till omgivningen och då framförallt från de två större utomhusverksamheterna i Hansta naturreservat och på Gubbängens speedwaybana. För inomhusbanorna är buller till omgivningen ingen stor fråga. För motorcrossverksamheten i Hansta naturreservat inriktas tillsynen särskilt mot skyddsåtgärder i motorklubbens egenkontroll för att minska störningar i det känsliga område där verksamheten bedrivs fram till år 2017.

Spårtrafik

Tillsyn bedrivs över befintliga spårtrafikanläggningar omfattande totalt ca 15 mil spår (Trafikverket och SL). Förvaltningen kan konstatera att tillsynen behöver fortsatt fokusera på att minska dess påverkan på Stockholmarna vad gäller i första hand buller. Buller från spårtrafiken ingår också i arbetet med förordningen om omgivningsbuller. Fortfarande utsätts ca 50 000 stockholmare för höga bullernivåer från spårtrafiken. Även luftföroreningar i tunnelmiljö och vibrationer är områden som tas omhand i tillsynen kopplade till spårtrafiken.

Flyg

I tillsynen på Bromma flygplats ska fortsatt prioriteras buller samt utsläpp till luft, mark och vatten. Tillsynen har ökat och kommer under 2014 att fortsätta vara intensiv på grund av arbete med bullerisolering av bostäder, buller från markbundna källor, den relativt omfattande ombyggnationen och om disponering av flygplatsens mark som kommer att behandlas genom tre separata anmälningar samt diskussioner om nya bostäder nära flygplatsen. Förvaltningen följer upp att beslutade villkor följs.

Förvaltningschefen deltar också i en styrgrupp som undersöker möjligheterna för ökad bostadsbebyggelse inom delar av det område som omfattas av miljötillståndet för Bromma flygplats, men som inte utnyttjas fullt idag.

Hamn och sjöfart

Verksamheterna inom branschen består av tillståndspliktiga hamnar/kajer som kan ta emot fartyg med större bruttodräktighet än 1350. För närvarande finns det fyra stycken sådana hamnar som tillhör Stockholms Hamn AB samt en tillfällig hamn i Hjorthagen som Exploate-

ringskontoret tagit i bruk. En tillfällig hamn i Sättra tas i bruk under byggtiden av Förbifarten. På Skeppsholmen och Riddarholmen finns det även hamnar/ kajer som inte är tillståndspliktiga som ägs av Statens Fastighetsverk. Tillsyn bedrivs även mot rederier och annan kommersiell båttrafik. Bullerstörningar till omgivningen är den mest prioriterade frågan för tillsynen. Utöver bullerstörningar inriktas tillsynen för de tillståndspliktiga hamndelarna framförallt mot kemikalie- och avfallshantering. Nämnden har också som tillsynsmyndighet ansvar för att i samråd med Stockholms Hamn bl.a. utreda möjligheten att minska buller-emissionerna inom hamnområdet. Prövningen av hamnens villkor går in i sitt slutskede och de permanenta villkor för buller som skall gälla för hamnen i Värtan ger förutsättningar för eventuell bostadsutbyggnad i Norra Djurgårdsstaden.

Exploateringsprojekt

Stockholm är en starkt växande stad med många pågående exploateringsprojekt som t.ex. byggande av Citybanan, Norra länken, Norra stationsområdet, Förbifarten, nya E18 Hjulsta – Kista, förberedelse för ombyggnad av Slussen samt byggen av nya bostadsområden. Prioriterade frågor är bullerstörningar, hantering av markföroreningar, rening av läns hållningsvatten, kemikalie- och bränslehantering, de mycket omfattande transporter till och från verksamheterna samt kontroll av att arbetena sker inom gällande arbetstider för att minska störningarna till omgivningen samt till stadens skyddade områden. Tillsynen sker dels genom regelbundna möten med de större projektens miljöorganisationer och dels genom riktade inspektioner hos byggherrarnas entreprenörer ute på arbetsplatserna. Förvaltningens erfarenhet är att de större byggföretagen ofta har bättre egenkontroll än de mindre. Prioriteringen kommer under 2014 att vara identifiering av ”riskobjekt”, dvs projekt som ligger i störningskänsliga områden för människor och miljö.

Energianläggningar

I branschen ingår ett trettiotal verksamheter. De större energiproduktions-anläggningarna som är kopplade till fjärrvärmenätet (A-anläggningar, B-anläggningar), men även mindre olje- och fastbränslepannor (C-anläggningar och U-anläggningar) ingår i branschen liksom biogasproduktionsanläggningar. Därutöver ingår ett distributionsnät för stadsgas samt anmälningspliktiga värmepumpar med en effekt över 10 MW. Spaltgasverket är avvecklat och har ersatts med blandstationer för naturgas/biogas i Mårtensdal och Högdalen. Fjärrkyleanläggningarna är ofta samlokaliserade med fjärrvärmeanläggningarna och ingår därför i branschens tillsynsansvar. Fortum Värme har överfört vissa av värmepumps- liksom fjärrkyleanläggningar till Fortum Vindvärme. Kraftledningar och jordförlagda elkablar ingår också i branschen, liksom distributionsnäten för fjärrvärme och fjärrkyla. Det s.k. oljekabelnätet har varit en viktig fråga under de senaste åren och arbetet bedöms fortsätta under kommande år. Framtida eventuella vindkraftsanläggningar kommer att ingå. De viktigaste frågorna för tillsynen är att verka för att utsläpp till luft, mark och vatten från verksamheterna begränsas och att verksamheterna bedrivs så energieffektivt som möjligt. För närvarande pågår byggandet av den biobränsleledade panna 8 vid Värtaverket och en rad frågeställningar uppkommer under byggskedet. Ett antal stora förbränningsanläggningar omfattas av Industriemissionsdirektivet som gäller fullt fr.o.m. år 2014.

Avfall

Branschen består av 66 anläggningar varav ca 40% är mellanlager för farligt avfall där tillsynsintervallet är vart tredje till femte år. Därutöver finns en stor mängd än mindre anläggningar för mellanlager av farligt avfall, butiker etc. som tidigare omfattas av anmälningsplikt enligt FMH-bilagan. Målet för tillsynen är att nå en miljöeffektiv avfallshantering, att hålla med våra resurser och även begränsa klimatpåverkan. EU:s avfallshierarki utgör grunden för avfallslagstiftningen.

En god och miljöriktig hantering av avfall är nödvändig för att minska spridningen av farliga ämnen, som t.ex. bromerade flamskyddsmedel, PCB, bly och kvicksilver och nå målet Giftfri miljö. Att minska spridningen av CFC som finns i visst avfall har även bäring mot målet Skyddande ozonskikt. Utifrån de senaste årens erfarenheter bedöms dagvattenhanteringen vid avfallsanläggningarna vara den viktigaste tillsynsfrågan.

Kemisk industri, inkl. läkemedel

Läkemedels-, färg- och kemikaliebranschen tillverkar och hanterar stora volymer riskkemikalier. Branschen omfattar 15-talet verksamheter varav två kommer att omfattas av Industriemissionsdirektivet som gäller fullt ut fr.o.m. år 2014. Förutom villkorskontroll, är tillsynen koncentrerad på hantering och förvaring av kemikalier, företagens egenkontroll samt uppföljning av tidigare kända brister som framkommit vid inspektioner, insända rapporter samt genomgång av verksamhetens egenkontroll. Många av företagen genomför sk. periodiska besiktningar där förvaltningen deltar. En del av företagen är stora energiförbrukare och transportintensiva. Energifrågan liksom företagets ansvar som nedströmsanvändare enligt Reach är fortsatt prioriterat i tillsynen.

Grafiker

Branschen som omfattade dryga 20-talet företag är i omvandling genom övergång till digital tryckteknik. En relativt stor mängd små företag, > 60 %, har inte årlig tillsyn. Utsläpp av lösningsmedel bidrar till bildningen av marknära ozon och växthusgaser. Vattenutsläppen påverkar funktionen hos reningsverken och slamkvaliteten. Lokalt är det buller och lösningsmedelslukt som utgör den största risken för påverkan på människors hälsa. Den omfattande kemikalie- och avfallshanteringen utgör, om den inte sköts rätt, risker för människors hälsa och miljö. Kemikaliefrågan i vid bemärkelse, produktval, kemikalieförteckning etc. är fortsatt i fokus för tillsynen.

Verkstad/elektronik/mönsterkort

I branschen finns 70-talet företag varav många är små med tillsyn vart tredje år. Många av de tillstånds- och anmälningspliktiga verksamheterna arbetar aktivt med att identifiera utfasnings- och/eller riskminskningsämnen som används i produktionen. Flera av dem har också bytt ut kemiska produkter där det finns mer miljö- och hälsovänliga alternativ. Under 2014 kommer det att vara fortsatt fokus på de verksamheter som ännu inte har en godtagbar kemikalieförteckning och som inte tagit reda på om använder utfasnings- och/eller riskminskningsämnen. Det är viktigt att höja kunskapsnivån om kemikalier hos dessa företag.

Verkstäder, U-verksamheter

Många av verkstäderna, främst bilverkstäder, är små och konjunktur känsliga företag som ofta byter ägare. Under 2014 fortsätter tillsynen som tidigare, med ambitionen att den ska omfatta

80 till 100 små verkstäder. För närvarande finns dryga 400 verksamheter registrerade i tillsynsregistret men ytterligare ett antal återstår att besöka och klassa in - den tidigare bedömningen om att det finns mellan 400 och 500 verksamheter kvarstår därför.

Kemtvättar/tvätterier

Branschen består av 50-talet kemtvättar och mellan fem och tio vit-/mattvättar. Tillsynen över tvättar är främst inriktad på förebyggande åtgärder och sker genom kontroll av kemikalie- och avfallshanteringen samt av verksamhetsutövarnas egenkontroll. Genom de årliga rapporterna har förvaltningen kontroll på kemtvättarnas användning av perkloretylen och efterlevnaden av de föreskrifter som gäller för utsläpp av flyktiga organiska ämnen (VOC). Förvaltningen får också in uppgifter om uppkommen avfallsmängd. Då verksamheterna relativt ofta byter ägare är tillsynen, till stor del, inriktad på grundläggande miljökrav och egenkontroll.

Bensinstationer/biltvätt

Branschen består av sammanlagt 144 verksamheter omfattande sådana med drivmedelsförsäljning samt större och mindre fordonstvättar, inkluderande depåer för bussar och tåg. Omkring 70 av anläggningarna besöks årligen. Tillsynen kommer fortsatt främst vara inriktad på kontroll och uppföljning av kvalitén på det avloppsvatten som släpps ut. I övrigt kommer arbete att ske med att förbättra företagens egenkontroll samt att kontrollera hantering och förvaring av kemikalier och avfall samt arbete med energieffektivisering. Fr.o.m. år 2013 ingår depåerna i branschen. En viktig inriktning under året blir att slå fast vilka krav som framgent ska ställas vad avser dimensionering och skötsel av oljeavskiljare.

Kross/betong/asfalt

Tillsynen på branschens fn. 13 anläggningar fokuseras även fortsättningsvis på verksamheternas egenkontroll. En bristande egenkontroll kan lätt medföra att omgivningen utsätts damm och buller från verksamheterna. För de tillfälliga bergkrossarna, som blir vanliga när många stora byggen är i gång, är lokaliseringsfrågan den viktigaste.

Avloppsreningsverk

De centrala frågorna att arbeta med är:

- att minska bräddningarna från avlopps nätet, i synnerhet till de små recipienterna och till den del av Mälaren som ligger inom vattenskyddsområdet för östra Mälaren,
- att öka gasproduktionen genom att öka mängden rötat organiskt material,
- att slamkvalitén uppfyller kraven för spridning på jordbruksmark,
- att tillse att kraven i vattendirektivet innehålls,
- att arbetet med energieffektiviseringen fortskrider och
- att egenkontrollen utvecklas,
- då Stockholm Vatten fattat ett principbeslut om att lägga ner Bromma reningsverk och överföra allt avloppsvatten till Henriksdal förväntas att mycket arbete måste läggas ner på deltagande i samråd etc. inför tillståndsansökan.

Livsmedelsindustri

När pågående anmälningssärenden färdigbehandlats kommer branschen att bestå av mellan 25 och 30 verksamheter. Band annat beroende på den planerade avvecklingen av Slakthusområdet köps företag upp och antalet huvudmän minskar därför. För branschen gäller att verksamheterna bidrar med miljöpåverkan genom till exempelvis utsläpp till vatten och luft, buller, energiförbrukning, transporter, avfall samt kemikalie- och köldmedieanvändning.

Oljehamnen

Oljehamnen har under en tid stått under ett nedläggningshot som inneburit att verksamheterna endast haft kontrakt t.o.m. 2011. När sedan kontrakten förlängdes till 2019 ansökte flera företag om nya tillstånd. Under 2012, har de flesta också meddelats nya tillstånd. Huvuddelen är dock överklagade och även under 2014 kommer därför mycket tid att få läggas på yttranden över dessa besvär. Deltagande i diskussioner kring avveckling/sanering bedöms vidare bli en viktig del under det kommande året. Ett antal av anläggningarna omfattas av Sevesodirektivet, dvs. bestämmelser med syfte att undvika stora kemikalieolyckor.

Avdelningen Hälsoskydd

Avdelningens inriktning under året är Barn och ungdomar, Kemikalier och Energieffektivisering. Dessa tema pekar på ett antal tillsynsområden; främst förskola/skola, bostäder och fastighetsägare, kosmetiska produkter och köldmedier.

Bostäder

Målet för arbetsområdet är att undanröja risk för olägenhet för människors hälsa. Förvaltningen handlägger olägenhetsärenden avseende buller, lukt, ventilation och fukt, nedskräpning, elektromagnetiska fält mm. Klagomålen, ca 600 st / år inkommer via e-tjänst, telefonsamtal, e-post och brev. Arbetet med att korta handläggningstiderna fortsätter under året. Det gäller särskilt att effektivisera handläggningen av obefogade klagomål och att snabbare säkerställa att befogade klagomål på olägenheter verkligen åtgärdas.

Skola och förskola

Mål för arbetsområdet är att medverka till "Friska och pigga barn i stadens förskolor och skolor". Tillsynens mål är att successivt förbättra inomhusmiljön i stadens skolor/gymnasier (331 st) och förskolor (1 040 st) och därmed se till att eleverna/barnen inte utsätts för hälsorisker och inte hindras i sin utveckling och i sitt lärande. Under 2014 ska 340 verksamheter inspekteras och tillsynen kommer fokusera på ventilation, buller från ventilation, samt hygien/städning och radon. De flesta anmärkningar från tidigare år har gällt just detta. Förvaltningen följer även upp anmärkningar som erhållits vid föregående inspektion. Förvaltningen kommer med start hösten 2014 att delta i Socialstyrelsens tillsynsprojekt gällande inomhusmiljön i skolor. Tillsynen kommer att bedrivas dels genom föranmälda inspektioner och dels genom oanmälda inspektioner med olika teman. Erfarenheten är att skolor och förskolor innan förvaltningens tillsynsbesök har liten eller ingen kunskap om att de ansvarar för att regelbundet kontrollera och säkerställa att lokalerna är lämpliga ur hälsosynpunkt. Verksamheterna förlitar sig i många fall på att fastighetsägaren tillhandahåller hälsomässigt bra lokaler som är ändamålsenliga för verksamheten. Många saknar kunskap om ventilationen räcker till för antalet personer som vistas i lokalen eller om ljudnivån från ventilationen är för hög och utgör en hälsorisk. De flesta skolor och förskolor har rutiner för städning och hygien, men de är inte

alltid dokumenterade och rutinerna är i vissa fall bristfälliga. Under året ska också säkerställas att skolor och förskolor som ännu inte har tillräckliga radonmätningar genomför sådana. Det skall också säkerställas att de som har värden över 200 Bq/kbm vidtar erforderliga åtgärder.

Bostadsfastigheter

Målet med tillsynen är att medverka till att stadens 10 400 fastighetsägare genom sin drift av flerbostäder, minimerar sin hälso- och miljöpåverkan genom god egenkontroll. Tillsynen bedrivs dels med traditionell tillsyn, dvs. inspektion på plats och genomgång av egenkontrollen. Under året kommer 500 sådana inspektioner att utföras. Vidare bedrivs tillsyn med annan metodik, innebärande mer omfattande tillsyn av ett mindre antal fastighetsägare, 5-10 stycken. Urvalet för den tillsynen är baserad på utifrån inkomna indikationer på att det finns problem i bostäderna samt där de boende trots upplevda brister i sina bostäder, inte självmant kontaktat förvaltningen. Inledningsvis kontaktar förvaltningen samtliga boende via brev. Därefter utförs inspektioner i prioriterade bostäder utifrån de boendes svar på förvaltningens enkäter. Tillsynen inkluderar energibesparande åtgärder.

Bassängbad

Mål för arbetsområdet är att bassängbaden uppnår Rent vatten, bra luft och fräscha anläggningar, genom en väl fungerande egenkontroll. Tillsynen visar att behovet av myndighetsbevakning är stort. Hos stadens 76 badanläggningar återkommer brister både i badvattenkvaliteten och provtagningsrutiner samt andra viktiga rutiner för egenkontrollen i en sådan nivå att det ur riskbedömningssynpunkt inte är rimligt att dra ner ambitionerna inom tillsynsområdet. Andelen anläggningar med överskridanden vid provtagning på badvattnet ligger på en hög nivå över åren, i genomsnitt 40 % av tillsynsobjekten. Samtliga bad har fått anmärkning på egenkontrollen vid inspektioner, vilket lett till att de har behövt förbättra rutiner för egenkontroll och i vissa fall investera i tekniska förbättringar och/eller genomföra reoveringar. Antalet överskridanden vid provtagning har dessvärre inte minskat sedan 2006, då miljöförvaltningen inledde sina insatser för att förbättra egenkontrollen, men andelen anläggningar som sköter provtagningen väl, har ökat. Miljöförvaltningen har vid inspektioner dock sett att kunskapsnivån ökat väsentligt. Under 2014 kommer särskilda satsningar på hygieninsyn att genomföras och 20 anläggningar kommer att inspekteras. Därutöver bedöms analysresultat av badvattenprovtagningar för samtliga bad och särskild uppföljning av de förelägganden som nämnden beslutade om under våren 2013.

Hygienverksamheter

Förvaltningen har uppgift om ca. 540 hygienverksamheter (tatuering, piercing, fotvårdare mm) i staden. Mål för arbetsområdet är att ingen ska bli sjuk eller skadad av skönhetsvård. Förvaltningens erfarenhet är generellt att de flesta verksamhetsutövare som inspekteras har goda rutiner, bra kunskap om sin verksamhet och vilka risker denna kan innebära för människors hälsa och miljön. Många är dock sämre på att dokumentera de rutiner som finns. De vanligaste bristerna avser handhygien och instrumentrengöring. Under året kommer riktad tillsyn på nio verksamheter ske samt hantering av uppskattningsvis 40 nyanmälningar.

Plaskdammar

Målet för arbetsområdet är att stadens plaskdammar ska uppnå "Rent vatten för plask och lek", genom väl fungerande egenkontroll. Miljön i och runt plaskdammarerna ska vara hälsosäker. Mellan 2009 – 2010 bedrevs ett tillsynsprojekt där alla delar i egenkontrollen granskades

på stadens 54 plaskdammar, dels via inspektioner av samtliga plaskdammar, dels via granskning av rutiner för egenkontroll. Erfarenheterna visade att det fanns behov av förbättringar i egenkontrollen. Sedan dess har ett antal konferenser hållits och flera gemensamma styrdokument för egenkontrollen har tagits fram. Konferenserna har fungerat som ett forum där rutiner kunnat diskuteras och utvecklas samt utbyte av information och erfarenheter möjliggjorts. Under perioden har ett stort antal av plaskdammarna renoverats vilket inkluderat förbättrad rening, installation av dusch, förbättrade ytor och skötselplaner för närliggande park. Samtliga plaskdammar har riskbedömts utifrån en framtagna mall i projektet och kontroll av antal badande varma dagar har genomförts vid samtliga anläggningar. Under 2014 – 2015 kommer ytterligare ett antal dammar renoveras till följd av projektet. Sammanfattningsvis gäller att tillsynsprojektet som genomfördes 2009 - 2010, och efterarbetet till följd av detta, gett stora vinster gällande status på anläggningarna, förbättrad egenkontroll men också bättre badvat-tenkvalitet. Under året kommer 10 plaskdammar inspekteras med fokus på de södra stadsdelarna. Vid dessa inspektioner tas även vattenprov.

Vård- och omsorgsboenden

I staden finns 102 vård- och omsorgsboenden. 15 av dessa kommer att inspekteras under året. Syftet med tillsynen är att förbättra inomhusmiljön i de vårdboenden som finns inom staden. Förvaltningens riktade tillsyn på vård- och omsorgsboenden inleddes 2009 och gäller boenden där äldre personer som kräver omvårdnad dygnet runt, bor permanent. Tillsynen inkluderar faktorer som kan påverka inomhusmiljön i lokalerna, objektburen smitta, risk för legionella och hantering av avfall. Områden som personalutrymmen, kök/livsmedelshantering samt frågor rörande vård och behandling omfattas inte av denna tillsyn. Resultatet av tidigare års inspektioner visar ett tydligt mönster. Majoriteten av besökta boenden har bra egenkontroll gällande de områden de själva ansvarar för, som städning, hygien, tvätthantering och felanmälan, medan de områden som tillhör fastighetsägarens ansvarsområde, som ventilation, varmvatten och radon, har majoriteten bristande kunskaper om. Generellt litar vårdboendet helt på att fastighetsägaren har kontroll på fastighetsparametrarna och förutsätter att fastighetsägaren meddelar boendet om problem uppstår. Anmärkningarna har varit desamma oberoende av om boendet drivits i kommunal eller i privat regi. Förvaltningens erfarenhet är att för verksamhetsutövare som även var fastighetsägare, hade boendet ofta bättre kunskap om de områden som räknades till fastighetsägarens ansvarsområde. Likaså hade dessa boenden ofta en bättre kommunikation med förvaltaren jämfört med boenden där fastighetsägaren var en annan part. Årets tillsyn kommer fokusera på de områden där brister är vanligast förekommande.

Radon

Radontillsynen har som mål att alla flerbostadshus, skolor och förskolor i Stockholm ska vara kontrollerade avseende radon och ha halter under riktvärdet 200 Bq/m³. Den riktade radontillsynen på fastighetsägare har bedrivits sedan 2003. Hittills vet vi genom tillsynen att hälften av de ca 11 100 flerbostadshusen i Stockholm radonmätta och har halter under 200 Bq/m³. Under 2013 ökades takten i radontillsynen och 1 500 fastighetsägare fick uppmaningar att mäta radon. Under 2014 kommer tillsynen att omfatta uppskattningsvis 2 000 fastighetsägare som befinner sig i olika faser av sitt radonarbete. Under 2013-14 görs en tillsynsinsats för att få in mätprotokoll från de knappt 40 % av alla skolor och förskolor där miljöförvaltningen saknar uppgifter om radonmätningar eller vidtagna åtgärder. I arbetsområdet ingår även förvaltning och utveckling av en e-tjänst där man kan söka uppgifter om radonmätningar på en viss adress eller fastighet. E-tjänsten har ca 8 000 användare per år.

Strandbad

Tillsynen på strandbaden har som mål att ingen ska bli sjuk av att bada vid stadens officiella strandbad och att inget strandbad ska ha badvatten som klassificeras som dåligt. Badsäsongen under 2013 visade ovanligt många dåliga provresultat. En förhoppning är att tillsynen på enskilda avlopp ska förbättra badvattenkvaliteten på vissa platser. Förvaltningen har dock inte kunnat fastställa orsaker som helt förklarar de tillfälligt dåliga proverna under 2013. Det finns 30 officiella strandbad och tre platser som utreds som möjliga nya bad. Utöver tillsyn på alla strandbad utför miljöförvaltningen också badvattenprovtagning på uppdrag av ungefär hälften av verksamhetsutövarna (stadsdelar och privata fastighetsägare). Särskild uppmärksamhet kommer att ägnas Kommunfullmäktiges beslut om att anlägga en Citybadplats.

Värmepumpar

Antalet ansökningar om värmepumptillstånd har minskat stadigt sedan sista kvartalet 2011. Minskningen är ungefär lika stor för stora anläggningar som för små. Nya trender är att villaägare med gamla anläggningar vill borra nya energibrunnar och att förvaltningen börjat få in ansökningar om stora geoenergilagrar. Det finns en fortsatt efterfrågan på värmepumpanläggningar men vi räknar med en lägre volym än tidigare. Under året uppskattar förvaltningen med att få in ca 420 ansökningar om villavärmepump och 50 ansökningar större anläggningar (jämfört med 2013 oktoberprognos 483 små och 67 stora). Området ansvarar också för en e-tjänst för ansökan som uppraderats under 2013. Andelen e-tjänstansökningar ligger på en fortsatt hög andel, men den har minskat något vilket kan förklaras av att fler vill ha ett andra borrhål på sin fastighet – och då är det inte möjligt att använda e-tjänsten.

Restauranger och evenemang, höga ljud samt alkoremissor

Mål för arbetsområdet är att kontrollera att regelverket följs. För restaurang är inriktningen uteserveringar, avseende både buller och tobaksrökning. När det gäller höga ljud kommer ljudnivåmätningar på evenemang vid behov samt nattklubbar och biografier. Därutöver kommer remissbesvarande samt planering och samråd med polisen, trafikkontoret och socialförvaltningen gällande främst uteserveringar att ske.

DirektService – Hälsoskyddsavdelningens information och rådgivning

DirektService (DS) är en central funktion på Hälsoskydd som ger information och rådgivning via telefonsamtal och mejl från medborgare och verksamhetsutövare. I DS påbörjas även handläggningen av alla inkomna bostadsklagomål. Funktionen bemannas dagligen av inspektörer från Hälsoskydd. Som en första linjens kundservice anlitas serviceförvaltningens KontaktCenter (KC) som tar emot ca 16 000 inkommande telefonsamtal till Hälsoskydd. De flesta enklare frågor tas om hand av KC, men ca 25 procent slussas vidare till DS. Årligen besvaras ca 3 000 mejl.

Enskilda avlopp

Under 2013-14 genomförs en inventering av alla enskilda avlopp i Stockholm och tillsyn på anläggningar där det är befogat ur miljösynpunkt. Målet är att minska läckage av avloppsvatten och därmed minska övergödning och spridning av bakterier och skadliga ämnen i yt- och grundvatten. Drygt två tredjedelar av de redan drygt 100 inspekterade anläggningarna har brister – ungefär en tredjedel har allvarliga brister. Under 2014 kommer tillsynen att drivas vidare genom uppföljning på de anläggningar där brister konstaterats. Dessutom fortsätter inventeringen av oanmälda slutna tankar i industriområden, inspektioner av anläggningar

inom koloniområden och av lokala ledningsnät. I Stockholm finns det för närvarande 280 enskilda avlopp.

10 Kap MB, Förorenade områden, avdelningen Plan och miljö

Tillsynen avser fastigheter, byggnader, deponier eller mark som är så förorenad, att föroreningarna innebär risk för hälsa och miljö. Vanligt är att tillsynen initieras av att mark, som behöver tas i anspråk för byggande eller annan användning, befaras vara eller visar sig vara så förorenad att sanering krävs.

PCB

Inom PCB-tillsynen ska säkerställas att de fastigheter, byggda 1956-73, som ännu inte inventerats, genomför sådan inventering av PCB. Med de slutdatum som gäller för sanering, 30 juni 2014 respektive 2016, förväntas antalet anmälda saneringar öka. Handläggningen består av beslut efter anmälan, inspektion samt hantering av slutredovisning. Genom ändring av PCB-förordningen ska även avlägsnandet av fogmassor med PCB-halt mellan 50 och 500 mg/kg anmälas. Statusen i november 2013 är att av de 787 saneringspliktiga fastigheter som finns i det särskilda PCB-registret, är cirka 54% av sanerade, helt eller delvis. Ca 80 fastigheter har fog med lägre PCB-halt och där gäller krav på sanering vid ombyggnad/rivning. Omkring 60-talet saneringsärenden är pågående, varav ett antal berör fastigheter som tidigare inte varit kända av förvaltningen eller där redovisade inventeringar visat sig felaktiga. Många av fastigheterna har 30 juni 2014 som slutdatum för sanering men då takten bedöms alltför låg för att detta ska klaras bör särskilda informationsinsatser genomföras under det kommande året. I likhet med vad som gäller om sanering görs utan föregående anmälan är det förvaltningens uppfattning att det är straffbelagt att inte genomföra sanering inom föreskrivna tidsfrister.

Kvicksilver

Arbetet med att nå kvicksilverfria tandvårdslokaler bedrivs genom tillsyn av 50-60 verksamheter årligen. Om avskiljare saknas uppmanas verksamheten installera sådan/sådana. I arbetet ingår även att behandla anmälningar om sanering av kvicksilverhaltiga rör. I staden finns ca 450 registrerade tandläkare som betalar årlig tillsynsavgift. Under det kommande året planeras en aktiv insats i syfte att få till stånd sanering av de kliniker där förvaltningen inte har kännedom om tidigare saneringar. Tillsyn utövas också över krematorierna där kvicksilver i rökgaserna är den viktigaste frågan.

Förorenade områden

Tillsynen av förorenade områden består av granskning av upplysningar om upptäckt och/eller innehav av förorenad mark, tidiga samråd med verksamhetsutövare, beslut efter anmälan av sanering, inspektioner och granskning av slutrapporter. Tillsynen kan i stor utsträckning sägas vara händelsestyrd till följd av exploatering för ny markanvändning, främst bostäder, på mark som tidigare använts för industriella ändamål. En stor del av tillsynsarbetet i större exploateringsprojekt sker i form av rådgivning på planeringsstadiet, d.v.s. innan miljöbalkens krav på upplysning om markföroreningar eller saneringsanmälan inträtt. Detta har visat sig vara en framgångsfaktor och förvaltningen avser att fortsätta i den riktningen, dvs. att så långt möjligt fokusera på tillsynsarbete uppströms. Under 2014 väntas inga nya beställningar av ansvarsutredningar.

14 Kap MB, Kemiska produkter

Avdelningen Plan och Miljö

Miljögifter i varor, systemtillsyn av detaljister

Tillsynen avser kemikalier i varor och produkter där varuområdet är under utveckling. Tillsynsansvaret delas med Kemikalieinspektionen och rådigheten är emellanåt begränsad. T.ex. när tillsynen avser oönskade men likväl tillåtna kemikalier. Samarbete sker med Göteborg och Malmö kring dessa tillsynsaktiviteter. Ambitionen är att utveckla tillsynen och att på sikt bedriva återkommande tillsyn mot de verksamheter som saluför kemiska produkter och varor. Fokus ligger fortsättningsvis på detaljhandelns hantering av kemiska produkter och kemiska ämnen i varor.

Avdelningen Hälsoskydd

Köldmedier

Under 2013-2014 genomförs en inventering för att säkerställa att alla rapporteringsskyldiga anläggningar finns i miljöförvaltningens register. Inventering görs av bland annat livsmedelsanläggningar, hotell, bensinmackar, kontorskomplex m fl. Inventeringen har hittills genererat 20 nya objekt. Utöver detta kommer sedvanligt arbete utföras med att hantera inkomna kontrollrapporter (ca 1900) för de anläggningar, som är rapporteringsskyldiga.

Kosmetiska produkter

Målet med tillsynen är att förebygga allergier och sjukdom genom att höja kunskapsnivån hos företagen och få dem att följa regelverket. Kosmetiska produkter säljs idag i många olika typer av butiker. Kunskapsnivån hos verksamhetsutövarna varierar. Inom större butikskedjor och hos större distributörer som specialiserar sig på kosmetik är kunskapsnivån i regel högre, medan det bland fristående handlare är högre risk att fel uppstår. Det finns dessutom en marknad för direktimporterade produkter med förbjudna ämnen såsom det hudblekande ämnet hydrokinon. Årets tillsyn kommer att fokusera på fristående butiker med direktimport och butiker som inte har kosmetiska produkter som huvudnisch, t ex livsmedelsbutiker. Dessutom kommer förvaltningen att delta i KEMI:s nationella projekt gällande smycken.

Cisterner

Målet för arbetsområdet är att bedriva tillsyn på de cisterner som skulle utfört kontroll 2013. Genom att tillse att kontrollen är utförd minskar vi risken för att cisterner springer läck och påverkar miljön negativt. Antalet cisterner i staden är idag ca 700 stycken och minskar stadigt, i takt med att fastighetsägare övergår till annan energikälla. Inom Naturvårdsverket pågår ett arbete med att se över reglerna för kontroll av cisterner. Det kan komma att påverka arbetet.

15 Kap MB, Avfall.

15 kap miljöbalken handlar om avfall och producentansvar. Alla verksamheter som ger upphov till avfall ska följa EU:s avfallshierarki och ha en fungerande egenkontroll för att minska miljöpåverkan och risken för störning.

Avdelningen Plan och Miljö

Avfallsanläggningar ingår i tillsynen enligt 9 kap miljöbalken och aktiviteterna inom tillsynen enligt 15 kap, miljöbalken handlar om hantering av avfall i andra sammanhang. Det kan t.ex. gälla tillsyn över rivningar, med tonvikt på hanteringen av farligt avfall, eller hantering av elektronikavfall i radiohandeln. Förvaltningens arbete med gränsöverskridande avfallstransporter hamnar också under denna rubrik.

Inom området genomförs också inventeringar av industriområden etc. utifrån de behov, t.ex. skydd av vattenförekomster, som identifieras av förvaltningens miljöövervakning. Stor del av den avsatta tiden åtgår till funktionen som intern branschexpert samt att svara på frågor från såväl allmänhet som andra kommuner m.fl.

Rivningsverksamhet

Tillsynen över hur farligt avfall, som uppkommer i samband med rivningar hanteras fortsätter. Många farliga ämnen finns inbyggda i våra fastigheter och det är viktigt att dessa identifieras och tas omhand på ett bra sätt. Ett exempel på rivningsavfall som vi vet hanteras fel är isoler-material med CFC. Det ska hanteras som farligt avfall men deponeras oftast. Ytterligare information om vad som gäller för denna typ av avfall behövs. I den nya plan- och bygglagen ges stadsbyggnadsnämnden ett ökat ansvar vad gäller att ta in och följa upp det farliga avfallet vid rivning och samarbete mellan/samordning av de två myndigheternas arbete är ett viktigt utvecklingsområde. För närvarande pågår omkring 55 ärenden och ambitionen är att starta upp 30-talet nya varje år.

Övrigt arbete med avfall

Övrigt arbete med avfall består till stor del av rådgivning till allmänhet, företag, internt inom förvaltningen etc. Interna och externa remisser behandlas under denna rubrik. Andra aktiviteter är inventering av avfallshantering i industriområden, tillsyn över gränsöverskridande avfallstransporter. De senaste två åren har också mycket tid fått läggas på det speciella avfallet snö.

Avdelningen Hälsoskydd

Avfall

Målet för arbetsområdet är att medverka till att stadens avfallshantering sker med minsta möjliga miljöpåverkan, och att öka andelen matavfall som rötas till biogas. Detta uppnås genom riktad tillsyn, handläggning av inkomna anmälningar, dispensansökningar och klagomålsärenden avseende avfall. Under året kommer entreprenörer som transporterar grovavfall och brännbart avfall utan att vara upphandlade av kommunen samt abonnemangslösa verksamheter att kontrolleras. Därutöver kommer verksamheter med stora mängder matavfall att inspekteras. Förvaltningen kommer delta i en informationskampanj tillsammans med trafikkontoret och Stockholm Vatten om matavfallsinsamling.

Återvinningsstationer

Arbetsområdets mål är att kontrollera att förpackningar och tidningar omhändertas och återvinns med minsta möjliga miljö- och hälsopåverkan. Under året kommer förvaltningen att

bedriva tillsyn på stadens 254 återvinningsstationer och hantera de klagomål som inkommer på stadens återvinningsstationer. Antalet stationer tros fortsätta minska i takt med att de temporära byggloven går ut. Det har emellertid nyligen lagts ett förslag att tillfälliga bygglov ska kunna gälla i 15 år.

Båtklubbar

Genom tillsyn av båtklubbar medverkar förvaltningen till att minska verksamheternas miljöpåverkan. Prioritet ligger på att inspektera de klubbar som har underhålls- eller varvsverksamhet i närheten av strandbad, vattenförekomster och inom Östra Mälarens vattenskyddsområde. En av huvudfrågorna är hur klubbarna reglerar att medlemmarna endast använder tillåtna båtbottnfärger och hur de tar hand om avfall som uppkommer i samband med vårustning och båtupptag. Förvaltningen är en aktiv part i det nybildade Båtlivsforum, som Idrottsförvaltningen har huvudmannaskap för och som omfattar representanter från branschen och staden. Antalet båtklubbar i staden är ca 80 st, och antalet varvsföreningar där upptag och förvaring sker är fem.

Kontroll enligt livsmedelslagen

Avdelningen Livsmedelskontrollen

Totalt planeras motsvarande 36 000 timmar inom livsmedelsområdet. Den överlägset största delen av timantalet, 26 000 timmar, avsätts för planerad årlig kontroll. Den resterande tiden åtgår till andra avgiftsbelagda aktiviteter (registrering, kontroll av nyregistrerade verksamheter samt extra offentlig kontroll vid påvisade brister), besvarande av telefonsamtal och e-post samt utredning av klagomål och misstänkta matförgiftningar.

Livsmedelskontrollen styrs av ett stort EU-förordningar som reglerar vad som ska utföras och på vilket sätt. Kontrollen syftar i huvudsak till att granska lagstiftningens två huvudsakliga mål, säkra livsmedel och redlig hantering. En stor del av regelverket, det s k "hygienpaketet", reglerar bl.a. livsmedelshygien medan andra delar regler konsumentinformation och märkning.

Varje medlemsstat har en fleråriga Nationell Kontrollplan för Livsmedelskedjan som uppdateras årligen. De nationella målen strävar mot visionen "Professionell livsmedelskontroll - för konsumenternas och företagets bästa" och införlivas i de mål och åtaganden som beslutas av MHN. Genom deltagande i kundundersökningar följs upp hur MHN uppfattas som myndighet.

Planerad livsmedelskontroll

Kontrollen ska vara risk- och redlighetsbaserad i syfte att nå målet att ingen blir sjuk eller lurad av maten. De ca 7000 verksamheter som finns registrerade har klassats utifrån en nationell riskmodell och avgör vilka verksamheter som ska kontrolleras och hur ofta. Större verksamheter med stora risker granskas flera gånger per år medan mindre verksamheter med små risker granskas med några års mellanrum. Målsättningen är att 80 % av alla verksamheter ska kontrolleras varje år. Ungefär 1000-1500 verksamheter byts ut varje genom ägarbyten eller andra orsaker. Det är därför inte möjligt att kontrollera alla verksamheter som finns registrerade hos myndigheten då det är omöjligt att förutsäga vilka verksamheter som byts ut eller stänger under det kommande året. Varje ny verksamhet som startar kontrolleras inom 2 månader efter att verksamheten har startat.

Stora delar av den reguljära kontrollen sker på restauranger, caféer och skolkök där det är hygienaspekter som primärt granskas. Konsumentinformation blir emellertid en allt större och mer krävande del av kontrolluppgiften då mer lagstiftning som reglerar detta träder i kraft varje år.

Kontroll sker även av Stockholms dricksvattennät genom omfattande provtagning och granskning av reservoarer. Underhållet av stadens dricksvattennät är ett område som anses särskilt riskabelt då den nuvarande underhållstakten kommer att leda till skador på nätet. Med Stockholms nuvarande underhållsambition kommer dricksvattenledningar som är anpassade för användning i maximalt 70 år att behöva användas i 300 år. Risken för kontaminering av dricksvattnet är ett uppenbart problem som ökar snabbt.

Vid årsskiftet överförs kontrollansvaret för alla landets animalieanläggningar från kommuner till Livsmedelsverket under förvärdningen att det ska säkra kompetensen hos de personer som utför kontrollen. Stockholms stad och Göteborg bedöms emellertid ha en tillräckligt stor kritisk massa av verksamheter (72 respektive 49 verksamheter) för att även fortsättningsvis behålla detta kontrollansvar. Det innebär att staden även fortsättningsvis kommer att ha kvar stadsveterinärer som kontrollerar animalieanläggningar samt utfärdar de exportintyg som krävs när partier av dessa produkter lämnar landet.

De "matfuskskandaler" som uppdagades under 2012 och 2013 visar på komplexiteten och bristerna i den globala handeln med livsmedel. De visade också hur lönsamt det är och vilka i princip obefintliga konsekvenser det kan få att fuska med mat. Livsmedelskontrollen utförs mot de företag som verkar inom lagen och även där blir konsumenter delvis vilseledda av felaktiga påståenden. Även om fusk ofta sker i ett långt tidigare led, inte sällan med kriminella kopplingar, så är det hos konsumenten det uppdagas. Av den anledningen behöver kontrollen utveckla nya arbetsmetoder för att hitta de som fuskar med mat samt utveckla samarbetet med rättsvårdande instanser så att de kriminella handlingar som kan ligga bakom ett utbredd och systematiskt fuskande får ett slut. Under 2014 kommer ett antal riktade kontrollinsatser med syfte att hitta och stävja eventuellt matfusk att genomföras inom staden och landet. Dessa insatser kommer att ske i samarbete med andra kommuner och Livsmedelsverk för att åstadkomma största möjliga effekt.

Då Livsmedelskontrollen till stora delar är harmoniserad inom EU finns ett väl utbyggt revisionssystem. Varje enskild myndighet ska låta utföra internkontroller som säkerställer att kontrollförordningen följs. Vidare granskar både Länsstyrelsen och Livsmedelsverket de kommunala myndigheterna. EU-Kommissionen har även ett särskilt granskningsorgan, Food- and Veterinary Office (FVO) som granskar att varje medlemsstat följer regelverket. Stockholms stad blir ofta föremål för granskning när FVO kontrollerar Sverige. Sammantaget blir Livsmedelskontrollen i Stockholms Stad grundligt granskad ett flertal tillfällen per år, en uppgift som kräver tämligen mycket tid och engagemang i form av förberedelser, genomförande och eventuellt efterarbete. Tillkommer gör stadens egna ekonomiska kontroller och andra interna kontroller av mer administrativ karaktär.

Extra offentlig kontroll

Vid behov genomförs extra offentlig kontroll utöver den planerade kontrollen. Detta sker när de brister som påträffas vid kontroller inte åtgärdas och ytterligare kontroller måste genomföras utöver de planerade. Det kan också initieras av t.ex. anmälan om misstänkt matförgiftning

eller andra typer av klagomål. Extra offentlig kontroll faktureras i efterhand baserat på nedlagd tid.

Anmälan om registrering och prövning för godkännande

I genomsnitt registreras 100 nya verksamheter per månad inom staden. 1200 registreringar för 2014 planeras därför. Det tidigare kravet på godkännande och förprovning har i princip försvunnit och endast en handfull verksamheter omfattas av detta (animalieanläggningar). Majoriteten av verksamheterna omfattas i stället av en anmälningsplikt vilket leder till en registrering hos myndigheten. När verksamheten har påbörjats så kontrolleras den inom 2 månader från starten. Detta gäller även vid ägarbyten.

Utredning av misstänkta matförgiftningar

Misstänkta matförgiftningar ska utredas skyndsamt och med hög grad av professionalitet. Under 2014 beräknas 600 anmälningar inkomma. Antalet anmälningar ökar stadigt i takt med att det blir lättare för allmänheten att komma i kontakt med myndigheten via e-tjänst. Antalet större utbrott har inte ökat och ökningen av antalet anmälningar får närmast ses som en minskning av mörkertalet. Livsmedelsverket har vid två omfattande undersökningar med minst 10 års mellanrum konstaterat att ca 500.000 personer i landet årligen blir matförgiftade, varav hälften i sitt hem och hälften via mat eller vatten de har konsumerat utanför hemmet. Denna siffra har inte förändrats över tid även om orsaker till ohälsa har förändrats. Nya faror har ersatt gamla faror. Utredningen av misstänkta matförgiftningar ska utvecklas under 2014 i syfte att möjliggöra analys av de bakomliggande orsakerna till ohälsa.

Behandling och utredning av klagomål

Även antalet inkomna klagomål ökar stadigt som en konsekvens av att det har blivit enklare att komma i kontakt med myndigheten. Ungefär 400 klagomål utöver misstänkta matförgiftningar beräknas under 2014 där många kan omhändertas i den reguljära kontrollen och andra kräver mer akuta insatser.

Telefonsamtal och e-post från allmänhet och andra myndigheter

Telefonsamtal och e-post från allmänhet och andra myndigheter ökar. På årsbasis beräknas ca. 4 500 telefonsamtal och mer än 2 200 e-post inkomma. Telefonsamtalen har minskat något i omfattning medan mängden e-post ökar stadigt jämfört med tidigare år. E-tjänsten "Livsmedelsinspektioner" lanserades under 2012 och genererar en del frågor som kommer in via telefon eller e-post. Genom att förbättra informationen på webbplatsen kommer förhoppningsvis frågorna att minska på sikt. Sammantaget har servicenivån ökat. I samband med att Livsmedelsverket stängde sin jourtelefon för livsmedelsinspektörer i hela landet så har en ökning av antal samtal från andra myndigheter noterats. Många mindre förvaltningar behöver stöd eller vägledning i specifika situationer och då Livsmedelsverket under tidigare år minskat sin tillgänglighet har den uppgiften alltmer fallit på Stockholms stad. Andra storstäder har gjort samma iakttagelse.

Särskilda kontrollinsatser 2014

- Kontrollkampanj för att utreda och stävja fusk med mat. Ett antal provtagningsaktiviteter kommer att genomföras vilket inkluderar DNA-analyser och kontroller i tidigare led av livsmedelskedjan.
- E-commerce. En kartläggning- och kontrollinsats mot internetbaserade företag med

samarbete mellan flera länder inom EU.

- Dricksvattenprojekt. En utökning av provtagningen av dricksvattensnätet för att kartlägga nya risker och kemikalier såsom Bisfenol A och PFOS.
- Tryckfärgsrester i livsmedel. Ett nationellt prioriterat riskområde för material i kontakt med livsmedel.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Genom livsmedelskontroll värna födoämnesallergiker. (Program för delaktighet för personer med funktionsnedsättning)	2012-01-01	2016-12-31
Utreda hanteringen av allergikost på stadens restauranger närmare. (Program för delaktighet för personer med funktionsnedsättning)	2014-01-01	2014-12-31
Verka för tydligare märkning av allergener på färdigförpackade livsmedel (Program för delaktighet för personer med funktionsnedsättning)	2014-01-01	2014-12-31

Övrig lagstiftning

Strålskyddslagen, solarier

Tillsynen inom detta område syftar till att minska ohälsa och mer specifikt uppkomst av hudcancer, genom att kontrollera att solarierna följer strålsäkerhetsmyndighetens aktuella solarieföreskrifter.

Lag om skydd mot internationella hot mot människors hälsa; karantäns- och saneringsbevis

Stockholm har i egenskap av karantänshamn uppgiften att utfärda saneringsintyg för fartyg i internationell trafik. Efterfrågan brukar ligga på ca 10 saneringsintyg per år. På längre sikt kan Transportstyrelsen komma att ta över denna uppgift. Den tillsyn som förvaltningen bedriver är i förebyggande syfte för att förhindra att ev objektburen smitta inkommer till landet.

Smittskyddslagen; legionella

Målet för arbetsområdet är att förebygga risk för uppkomst av legionella samt utreda legionellaärenden där konstaterad smittförekomst föreligger, i syfte att kunna identifiera smittkällan. Under året kommer man därutöver fokusera på att inventera stadens kyltorn och möjligheterna för att utveckla en GIS-karta på tänkbara "hotspots", dvs vaporativa kylanläggningar (kyltorn) för att i framtiden kunna spåra legionellautbrott. Under 2014 undersöks förutsättningar och finansieringsmöjligheter för GIS-kartan. Förvaltningen kommer att provta varmvatten i fastigheter med bergvärmeanläggningar, i syfte att förebygga legionellautbrott.

Tobakslagen

Mål för arbetsområdet är att minska risken för passiv rökning och den hälsopåverkan den medför. Detta sker genom tillsyn över att regelverket följs och handläggning av inkomna klagomål på rökning i serveringslokaler m.fl. offentliga lokaler. Fokus ligger på sk. inbyggda (>50% inbyggd) uteserveringar, där rökning sker men inte ventileras bort.

Nämndmål:

1.3.2 Utföra tillsyn motsvarande avgiften.

VP 2014

Den tid som verksamhetsutövarna har betalat för ska motsvaras av tillsynstid som ägnas dem. För tillsynens avgifter gäller den grundläggande principen att tid för vilken verksamhetsutövarna har betalat, ska återgäldas med tillsynstid. Detta är ett fundament för legitimering av den kommunala tillsynen. Varje tillsynsobjekt besöks dock inte årligen utan för många objekt sker tillsynen med något eller några års mellanrum. Nämnden följer upp detta på objektsnivå och per tillsynsområde.

Nämndmål:

1.3.3 Alla flerbostadsfastigheter, skolor och förskolor i staden ska vara kontrollerade avseende radon och ha radonvärden under riktvärdet 200 Bq/m³ luft.

Indikator	Årsmål	KF:s års- mål	Periodici- tet
6.2.1 Andel flerbostadsfastigheter i staden (totalt) som är kontrollerade avseende radon och har radonvärden under riktvärdet 200 Bq/m ³ luft i %.	55		År
6.2.2. Andel flerbostadsfastigheter i de kommunala bostadsbolagen som har kontrollerats avseende radon och har radonvärden under riktvärdet 200 Bq/m ³ luft.	75		År
6.2.3. Andel förskolor och skolor som har kontrollerats avseende radon och har radonvärden under 200 Bq/m ³ luft.	80		År

Nämndmål:

1.3.4 Genom en långsiktig miljöövervakning följa miljötillståndet som underlag för tillsyn, programarbete samt övrigt miljöarbete

VP 2014

Samordna och långsiktig planera miljöförvaltningens miljöövervakning

Förvaltningen ansvarar för att genom miljöövervakning följa tillstånd och förändringar i miljön. Resultaten används som underlag för miljöförbättrande åtgärder, tillsyn, rådgivning m.m. Årligen tas en samlad plan fram för nästkommande år samt även en mer långsiktig plan för nästkommande fyraårsperiod. Planeringen presenteras för MHN. Prioriterad miljöövervakning utgår från lagstiftning, miljömål, aktuella resultat från miljöövervakningen, miljöprogrammet, vattenprogrammet, miljö- och hälsoutredningen samt behov som uttrycks inom tillsynen liksom från andra förvaltningar och bolag.

Aktiviteter:

- Samordna och presentera miljöövervakningsplanen
- Uppdatera miljöövervakningsplan 2015 - 2018

Miljöövervakning inom biologisk mångfald

Naturmiljön övervakas på olika nivåer för att ge kunskaper om tillstånd och trender som stöd för miljöbedömningar, tillsyn, fysisk planering, programarbete, åtgärdsförslag m.m. Övervakningen sker enligt särskilt program som färdigställs i början av 2014. På landskapsnivå görs fortsatta analyser av stadens ekologiska infrastruktur. På biotopnivå följs förändringar av särskilt värdefulla naturtyper. På artnivå fokuseras på växt- och djurarter som är lagskyddade, hotade eller utgör indikatorarter. Ekosystemtjänster relaterade till biologisk mångfald ingår även.

Aktiviteter:

- Analyser av konnektivitet (samband) m. fl. parametrar på landskapsnivå inom stadens ekologiska infrastruktur.
- Analyser med fokus på arter som lyfts fram i lagstiftning och nationell rödlista samt utvalda indikatorarter.
- Kontinuerlig uppdatering och utveckling av databasen ArtArken och dess koppling till den nationella databasen Artportalen.
- Naturtypsövervakning med källrelaterad förändringsanalys.
- Ta fram ett program för övervakning av tillståndet för valda delar av stadens växt- och djurliv samt därmed relaterade ekosystemtjänster.
- Uppföljning av internationella indikatorer för biologisk mångfald - Singapore Index on Cities' biodiversity (CBI).

Miljöövervakning klimatförändringar och klimatanpassning

Med start 2014 påbörjas miljöövervakning av klimatförändringar och klimatanpassning. Ett utvecklingsarbete inleds med syfte att identifiera vilka klimataspekter som ska redovisas på Miljöbarometern. Tänkbara klimatafaktorer som kan redovisas är vattenstånd i sjöar och kustvatten, vattenföring i vattendrag, nederbördsdata med fokus på skyfall, lufttemperatur med fokus värmeböljor, antal dagar med snötäcke m.m. Detta ska ses som en utvidgning av den befintliga väderstatistik som finns på Miljöbarometern idag. I en inledande fas inventeras vilka data som finns tillgängliga, och vilka behov av kompletterande övervakning som finns. Arbetet kommer också att innefatta bearbetning och analys av grunddata. Målet är att under året utveckla ett antal nya indikatorer som redovisar klimatförändringar, och i den mån det kan göras, även klimatanpassning. En del indikatorer kan hämtas från Norra Djurgårdsstaden och projekt C/O City. Viktiga samarbetsparter är Stockholm Vatten, SMHI och MSB.

Aktiviteter:

- Utveckla informationen om klimatförändringar och klimatanpassning.

Miljöövervakning mark

Förvaltningen har i budget fått i uppdrag att fortsätta kartera historiskt förorenade områden i syfte att undanröja risker för miljö och hälsa samt möjliggöra ökat bostadsbyggande. Kartering och miljöövervakning inom detta område omfattar under 2014 i första hand undersökningar av ett urval av stadens parker, uppskattningsvis ett 10-tal, särskilt sådana parker och områden där många barn vistas och leker. Dessutom genomförs arbete med att sammanställa befintlig information om markföroreningar och grundvattenkvalitet.

Aktiviteter:

- Genomföra undersökning av markföroreningshalter i stadens lekparkar och parker
- Sammanställa tidigare information om mark- och grundvattenföroreningar

Miljöövervakning inom miljögifter

En löpande miljögiftsövervakning genomförs enligt plan som tagits fram inom projektet Nya gifter - nya verktyg. En reguljär övervakning av vatten och fisk bedrivs i Årstaviken, Drevviken, Brunnsviken och Saltsjön där fiskprover tas årligen och vattenprover månatligen. För 2014 planeras en revision av programmet utifrån de resultat så erhållits hittills och förändringar i vattenförvaltningen.

Aktiviteter:

- Genomföra reguljär miljögiftsövervakning i Drevviken, Årstaviken, Brunnsviken och Saltsjön

Miljöövervakning vatten

Genomföra övervakning av ekologiska kvalitetsfaktorer som ingår i bedömning av ekologisk status enligt vattendirektivet i ett urval av stadens sjöar/vattendrag. Parametrar och platser avgörs av preliminärt övervakningsprogram som utarbetats 2012.

- Upphandla och genomföra undersökningar i enlighet med övervakningsprogram för ekologiska kvalitetsfaktorer (t.ex. fisk, vattenväxter och bottenfauna)

Påbörja arbetet med att utveckla miljö- och hälsoutredningen till ett planeringsunderlag för samtliga tillsynsområden

I miljö- och hälsoutredningen analyseras idag primärt påverkansfaktorer och källor som omfattas av och har en koppling till de nationella miljökvalitetsmålen. För att på ett bättre sätt kunna användas i tillsynsplaneringen bör utredningen även kunna utgöra ett underlag för att på ett mer systematiskt sätt planera för och arbeta med de viktigaste miljöfrågorna för Stockholm inom miljöförvaltningens tillsynsverksamhet. För att möjliggöra det behöver utredningen utvecklas för att på ett konkret sätt belysa vilka frågor som tillsammans med lagkrav är särskilt viktiga för respektive tillsynsområde.

Aktivitet:

- Samordning av översyn och utveckling av miljö- och hälsoutredningen

Genomföra miljöövervakning inom området miljöns inverkan på människors hälsa

Vidmakthålla och öka kunskapen om omgivningsbullrets utbredning och omfattning samt om de skyddsåtgärder som vidtas och om människors exponering för bullret

Aktiviteter:

- Kommunikation och lansering av resultat från rapportserien "Trafikbuller och planering" i produktionsplaneringen för 140 000 bostäder i Stockholm.
- Förvaltning och utveckling av bullerdatan som bland annat utgör bas för E-tjänst buller och som verktyg i tillsynen.
- Synliggöra och presentera uppdaterad bullerkartläggning.
- Synliggöra och presentera mätdata från stadens fasta mätstationer för buller.

Åtgärder för att minska luftföroreningshalter i staden

Aktiviteter:

- Till följd av beslutat åtgärdsprogram för partiklar och kvävedioxid genomför Trafikkontoret omfattande dammbindning på ca 34 gator i Stockholms innerstad under vintern 2013/2014. Dammbindning ger lägre halter av PM10 eftersom vägytan hålls fuktig. SLB-analys kommer att utvärdera effekten på halterna. Motsvarande kontroll kommer att ske av de vägar som Trafikverket ansvarar för.

Erbjuda förvaltningens expertkompetens inom luftövervakningsområdet till externa aktörer

Aktivitet:

- Uppdrag till externa aktörer genomförs som del i avtalet med Stockholm och Uppsala läns luftvårdsförbund. Konsekvenser på luftkvalitet utreds främst i samband med bostadsexploatering och infrastrukturprojekt. Det råder även stor efterfrågan på utvärdering av olika åtgärders effekter samt på mätningar. Därutöver efterfrågas vår expertkompetens inom den miljömedicinska forskningen då luftföroreningsars hälsoeffekter ska utredas.

I Stockholm mäts luftkvaliteten på Hornsgatan, Sveavägen, Folkungagatan och Norrlandsgatan. Dessa platser fyller en viktig funktion för övervakning och jämförelse mot miljökvalitetsnormer. SLB-analys mäter dock inte enbart de ämnen som regleras utan även t ex ultrafina partiklar och sot. Detta krävs för att kunna kartlägga partiklars ursprung och föreslå effektiva åtgärder. Utöver mätningar används olika spridningsmodeller för att kunna beräkna halter av olika ämnen i stadsluften. Haltberäkningar är ett viktigt komplement till mätningar när luftkvaliteten ska utvärderas mot gällande normer och även då åtgärders effekter ska utvärderas. Kommunfullmäktiges budget under år 2014 möjliggör en fortsatt utveckling av modeller och mätningar vilket ligger i linje med skärpta mätkrav och rapporteringskrav. Investering av ny mätutrustning för att kunna uppfylla krav som är förenande med fortsatt användning av befintliga partikelinstrument kommer ske under året. Nya funktioner i modellsystem kommer även att driftsättas under året och valideras. Fortsatt modellutveckling som syftar till en effektivisering av beräkningsförfarandet kommer även att ske.

Genomföra drift av regionalt system för övervakning av luftmiljö på uppdrag Luftvårdsförbundet i Stockholm och Uppsala län enligt avtal för år 2012 - 2015.

Aktivitet:

- Mätningar i det regionala luftövervakningssystemet fyller en viktig funktion för Stockholm eftersom import av luftföroreningar från andra länder mäts. Tack vare detta kan det lokala haltbidraget från enskilda gator tas fram och behov av lokala åtgärder kan analyseras. SLB-analys driver det regionala systemet helt i enligt gällande avtal med Luftvårdsförbundet.

Nämndmål:

1.3.5 Genom Miljöbarometern och Miljödata erbjuda aktuell och lättillgänglig information om stadens miljösituation och miljöarbete.

VP 2014

Kommunicera miljösituationen i Stockholm och stadens miljöarbete via Miljöbarometern

Genom Miljöbarometern lagras miljödata om miljösituationen i Stockholm på ett strukturerat sätt och utgör därmed ett viktigt kunskaps- och beslutsunderlag för miljöarbetet. Här redovisas resultatet av förvaltningens miljöövervakning och hur tillståndet och förändringar i miljön utvecklas. Likaså redovisas påverkan från olika källor eller bakomliggande orsaker och miljöarbetet relaterat till stadens miljömål. Miljöbarometern är tillgänglig via stadens webbplats: stockholm.se/miljobarometern.

Aktivitet:

- Projektledning och samordning av Miljöbarometern. Utveckling och kommunikation av miljöstatistik och miljödata.
- Utveckla informationen om klimatförändringar och klimatanpassning på Miljöbarometern.
- Utveckla information om natur- och biologisk mångfald på Miljöbarometern och stockholm.se

Lagra och tillgängliggöra miljöförvaltningens mät- och geodata via Miljödata

Genom Miljödata lagras och tillgängliggörs miljöförvaltningens mät- och geodata via ett internt gränssnitt för miljöförvaltningens handläggare. Mät- och geodata kan här hanteras i tabell- och kartform. Via elektroniska tjänster kan miljöförvaltningens mät- och geodata även levereras externt. Data som levereras externt publiceras på stadens webbportal: open.stockholm.se

Aktivitet:

- Samordna förvaltning och utveckling av Miljödata, miljöförvaltningens GIS-verksamhet och Öppen data.

Nämndmål:

1.3.6 Genom MHN:s expertkompetens utveckla stadens miljöarbete och bidra till att målen i Stockholms miljöprogram och andra program uppfylls och följs upp.

VP 2014

Bevaka och utveckla MHN:s och stadens intressen i externa miljö- natur- och vattenvårdssamarbeten.

Som representant för MHN och Stockholms stad deltar förvaltningen i olika externa samarbetsformer för att utveckla arbetet och bevaka nämndens och stadens miljö- och naturvårdsintressen. Dessa är:

- Länsstyrelsens Regionala Miljömålsråd som utformar och utvärderar miljömålen på

regional nivå.

- Länsstyrelsens Regionala miljömålsgrupp med uppdrag att följa upp miljöarbetet i länet.
- Miljömålsnätverket; representera Stockholms stad i Miljömålsnätverket. Nätverket leds av Lst och KSL, och är ett beredningsorgan till Nationella miljömålsrådet.
- Styrgruppen för MSL Miljösamverkan Stockholms län.
- Miljöchefgruppen Sveriges kommuner och landsting.
- Brunnsvikensamarbetet som inriktas på att förbättra statusen i sjön.
- Bällstaågruppen; Leder och samordnar det kommunövergripande samarbetet kring Bällstaån. I samarbetet ingår länsstyrelsen och Trafikverket. Beskrivning av aktiviteter för Bällstaån redovisas under 1.3.8.
- Igelbäcksguppen; representera Miljöförvaltningen i samarbetsorgan för Igelbäcken bestående av kommuner, Länsstyrelsen, Trafikverket och föreningar. Provtagning enligt övervakningsprogram i samarbete med övriga kommuner.
- Kustvattenvårdsförbundet; representera Stockholms stad i SKVVF:s beredningsgrupp och därmed påverka förbundets inriktning. Redovisa till MHN om förbundets verksamhet. Delta i referensgrupp för framtagande av webbplatsen svealandskusten.se.
- Mälarens Vattenvårdsförbund; representera Stockholms stad i Mälarens Vattenvårdsförbunds arbetsgrupp och därmed påverka förbundets inriktning.
- Stockholm och Uppsala läns Luftvårdsförbund som övervakar regionens luftkvalitet.
- Naturvårdsverkets referensgrupp för screening av miljögifter; deltagande i nationell referensgrupp, ca 2 möten per år.
- Regional samverkansgrupp för vidareutveckling av MatrixGreen; delta i regional samverkansgrupp som grund för vidareutveckling av GIS-verktyget MatrixGreen, ett verktyg som stöd för bedömning av spridningssamband i landskapet, som underlag till fysisk planering, miljöövervakning m.m.
- Stadens Naturvårdsnätverk; med fokus på miljöövervakning och åtgärdsarbete representera miljöförvaltningen i stadens samlade forum för naturvårdsfrågor. Medverkande förvaltningar är: miljöförvaltningen, trafikkontoret, stadsbyggnadskontoret, exploateringskontoret, idrottsförvaltningen, stadsmuseet och Hässelby-Vällingby SDF.
- Storstadialog och -samarbete om kemikalier med Malmö och Göteborg; erfarenhetsutbyte med kollegor i Malmö och Göteborg i frågor rörande kemikalier.
- Sveriges Ekokommuner; representera Stockholm stad och samordna stadens arbete i det kommunala nätverket och föreningen Sveriges Ekokommuner. Föreningen som består av 83 kommuner arbetar för att Sveriges alla kommuner ska bli hållbara. Medlemskommunerna representeras av en tjänsteman och en politiker i ledande ställning.
- Södertörnsekologerna; representera Miljöförvaltningen i det kommunala naturvårdsnätverket och samverkansorganet Södertörnsekologerna. I nätverket ingår, förutom Stockholms stad, kommunerna Botkyrka, Haninge, Huddinge, Nacka, Nykvarn, Nynäshamn, Salem, Södertälje, Tyresö. Ordförandeskapet delas mellan kommunerna. Verksamhetsrapporter delges MHN.
- Tyresåns Vattenvårdsförbund, representera Stockholms stad i Tyresåns Vattenvårdsförbund, arbetsgruppen med tjänstemän från berörda kommuner, Länsstyrelsen och Stockholm Vatten. Medverka till genomförandet av Tyresåns åtgärdsprogram 2010-2015.

- Storstadsdialog och -samarbete om fysisk planering med Malmö och Göteborg; erfarenhetsutbyte med kollegor i Malmö och Göteborg i frågor rörande miljöfrågor i fysisk planering.
- Storstadsdialog och -samarbete om stadens ljud med Malmö och Göteborg; erfarenhetsutbyte med kollegor i Malmö och Göteborg i frågor rörande trafikbuller samt externt industribuller.
- Bullerskyddsgruppen: Stadens samlade kompetens vad gäller bullerskydd från stadens centrala förvaltningar; Mf, Tk, SBK, Explo.
- Bullernätverket i Stockholms län; Nätverk för samverkan i bullerfrågor i samarbete mellan Länsstyrelsen i Stockholms län, Stockholms stad, Stockholms läns landsting och Kommunförbundet Stockholms län.
- Klimatanpassningsgrupp; Samverkansgrupp med aktivt deltagande från Mf, SBK, Explo för att stödja SLK:s med klimatanpassningsarbetet i Stockholm.
- Biogas - Öst; Ett regionalt samarbete kring biogas i Mälardalen lett av Energikontoret i Mälardalen.
- Storstadsdialog och -samarbete om energieffektiviserings- och klimatarbete med Malmö och Göteborg; erfarenhetsutbyte med kollegor i Malmö och Göteborg i frågor rörande energieffektivisering och klimat.
- Projektledning av det regionala energi- och klimatrådgivningsarbetet med Stockholms läns kommuner samt Håbo kommun.
- Klimatkommunerna; representera Stockholm stad i det kommunala nätverket Klimatkommunerna. Klimatkommunerna som består av 32 kommuner och ett landsting (Stockholms län) arbetar för att Sveriges kommuner ska minska utsläppen av växthusgaser. Medlemskommunerna representeras av en tjänsteman och en politiker.
- Länsstyrelsens hälsoskydds nätverk.

Bidra till att målen i Stockholms miljöprogram uppfylls och följs upp.

I stadens miljöprogram 2012-2015 har MHN eget eller delat uppföljningsansvar för huvuddelen av delmålen. Uppföljning av miljöprogrammet 2012-2015 sker årligen i ett separat ärende till kommunfullmäktige. Under 2014 publiceras den återkommande undersökning av stockholmarnas miljövanor och attityder som ett av underlagen för att följa upp miljöprogrammet. Miljöanalysenheten samordnar och redovisar insatser från förvaltningens avdelningar.

Aktiviteter:

- Bistå i framtagandet av en årlig redovisning av arbetet med miljöprogrammet.
- Samordning, uppföljning och kommunikation av miljöprogrammets delmål som berör MHN.
- Slutföra och rapportera medborgarenkäten "Miljö och miljövanor i Stockholm", en undersökning av stockholmarnas miljövanor och attityder.

Miljösamverkan Stockholms län

KSL finansierar samordnaren av Miljösamverkan i Stockholms län (MSL) som administreras från miljöförvaltningen. Samordnaren har i uppdrag av KSL, Länsstyrelsen och länets kommuner att administrera och koordinera samverkansprojekt samt kommunicera och utveckla verksamheten inom MSL.

Stödja arbetet med miljötillsyn, klimatanpassning, miljömål, planhandläggning mm

Miljöförvaltningen utgör en expertfunktion som på eget initiativ eller på uppdrag av MHN och kommunledningen genomför utredningar, föreslår åtgärder samt besvarar remisser som rör miljöövervakning, miljömål, påverkan, tillståndet i miljön m.m. Exempelvis underlag för fysisk planering, ansökningar för extern finansiering av projekt, stöd i kemikaliearbetet samt urbana ekosystemtjänster.

Aktiviteter:

- Bidra till att varor som säljs i staden inte innehåller farliga kemikalier däribland allergiframkallande. Mål 1 Program för delaktighet för personer med funktionsnedsättning 2011-2016.
- Expertfunktion vid interna och externa förfrågningar.
- Informera om miljögiftsprojekt där förvaltningen deltagit.
- Medverka i stadens arbete med klimatanpassning.
- Från projekt c/o city bistå exploateringsnämnden att utveckla grönytefaktorn.
- Urbana ekosystemtjänster.
- Hit hör också arbetet inom Norra Djurgårdsstaden och arbetet med 140K.

Nämndmål:

1.3.7 Aktivt bidra till att stadens mål om giftfria varor och byggnader ska uppnås.**VP 2014****Ett kemikaliecentrum ska inrättas som ett kompetenscentrum för kemikaliefrågor i staden**

Genom inrättandet av kemikaliecentrum ges efterfrågat stöd till stadens verksamheter i enlighet med Kemikalieplan för Stockholm.

Aktivitet:

- Nyanställa experter på kemikaliearbete. Planering av kemikaliecentrums arbete.

Ge förvaltningar och bolag stöd i kemikaliefrågor

Kemikalieplan för Stockholm beskriver hur staden ska bedriva ett kvalificerat arbete med att undvika farliga kemikalier i alla stadens verksamheter.

Aktiviteter:

- Ge stöd i frågor om kemikalier relaterat till upphandling, tillsyn, byggande, substitution mm.

Utveckla metoder för kommunikation om kemikalier med medborgare och verksamhetsutövare, bland annat genom Stockholms kemikalieforum

Genom olika kommunikationsinsatser får stadens verksamhetsutövare och konsumenter ökad kunskap om kemikalier i varor.

Aktiviteter:

- Påbörja arbetet med en kommunikationsplan för stadens kemikaliekommunikation
- Utveckla Stockholms kemikalieforum

Nämndmål:

1.3.8 Bidra till att stadens vattenområden uppnår god ekologisk och kemisk vattenstatus.

VP 2014

Fortsatt arbete med lokal handlingsplan för förbättrad vattenkvalitet i Bällstaån

Bällstaåns ekologiska status är dålig och miljö kvalitetsnormerna för några av vattendirektivets ämnen klaras inte. 2013 görs en sammanställning av åns specifika problem, inklusive risker för översvämningar. Underlaget ska användas i samband med planering av exploateringsprojekt inom hela avrinningsområdet. Resultatet är en del i den lokala handlingsplanen för Bällstaån.

- Genomföra övervakning enligt miljöövervakningsprogram 2012-2015 för Bällstaån.
- Utredda möjligheter till förbättring av vattenkvaliteten i Bällstaån.
- I samarbete med Järfälla kommun och Stockholm Vatten AB spåra källor till förhöjda halter av b.l.a. Zink och Koppar inför genomförande av åtgärder.
- Utföra riktad miljö tillsyn i Lunda industriområde.
- Ta fram ett förslag till lokalt åtgärdsprogram, inklusive en finansieringsplan, för Bällstaån i samråd med övriga berörda intressenter

Samordna, följa upp och kommunicera stadens arbete med nuvarande Vattenprogram och kommande Handlingsplan för god vattenstatus

Stockholms vattenprogram omfattar perioden 2006-2015. Miljöförvaltningen ansvarar för samordning, uppföljning och information om stadens vattenvårdsarbete via Miljöbarometern. Förvaltningen deltar också i genomförandet av åtgärder tillsammans med berörda förvaltningar och Stockholm Vatten.

- Bidra till implementering av stadens dagvattenstrategi.
- Fortsätta arbetet med framtagande av underlag till konkreta åtgärder för god vattenstatus enligt Handlingsplanen för god vattenstatus.
- Framtagande av årsrapport för 2011-2013.
- Samordna och informera om Vattenprogrammet.

Nämndmål:

1.3.9 Stadens mål för hållbar energianvändning och minskad klimatpåverkan ska uppnås

VP 2014

Beräkna energianvändning växthusgasutsläpp i Stockholm

Utifrån systemanalyser sammanställer förvaltningen energistatistik och emissionsfaktorer för

beräkningar av växthusgasutsläppen inom stadens gränser. Beräkningarna omfattar utsläpp från transportarbete och användning av el, värme, kyla och gas. Nämnden beslutade 2009 om grunderna för beräkningarna. Förändringar i statistikunderlag förekommer och nya data tillkommer. Beräkningsmetodik, inom de ramar som nämnden beslutat om, vidareutvecklas därför kontinuerligt för att förbättra kvalitén i den årliga uppföljningen av växthusgasutsläppen till nämnden. Rapportering sker i januarinämnden 2014 med redogörelse för förutsättningarna att nå 3,0 målet 2015.

Aktiviteter:

- Genomföra energisystemanalyser, beräkna utsläpp av växthusgaser och energianvändning samt årligen avrapportera till nämnden.
- Vidareutveckla beräkningsmetodik för växthusgasutsläppen i Stockholm.

Bidra med expertkunskap till stadens förvaltningar och bolag.

Genom Energicentrumets verksamhet och förvaltningens klimatexpertis bistår förvaltningen nämnder och bolag i arbetet med att nå miljöprogrammets energi- och klimatmål. I arbetet med Norra Djurgårdsstaden fortsätter förvaltningen att leda fokusgrupp Energi och dialogen med byggherrar för att bygga energieffektiva byggnader. Förvaltningens kompetens inom energieffektivt byggande och solenergiproduktion kommer att kunna bistå staden i arbetet med att bygga 140 000 nya bostäder till 2030. Erfarenheter från uppbyggnaden av "Solstaden" testbädd för solenergiteknik kommer att vara en viktig del i detta arbete som underlag för planering av nya byggnader. Förvaltningen bistår Klimatpakten med expertstöd inom klimat- och energiområdet.

Aktiviteter:

- Ansvara för fokusgrupp energi i NDS
- Bistå förvaltningar och bolag i att uppfylla målsättningarna (mål 3) i miljöprogrammet
- Bistå Stockholm business region med expertstöd till Klimatpakten
- Genom energicentrum anordna seminarier och ge ut informationsmaterial
- Vidareutveckla "Solstaden", stadens testbädd för solenergiteknik.

Engagera stockholmare och verksamma i Stockholm till minskad energianvändning och minskade utsläpp av växthusgaser

För att kunna nå stadens mål för klimatarbetet och energieffektivisering så behövs delaktighet från stadens invånare och verksamheter.

Klimatsmarta stockholmare kommer att tillsammans med informationen på webbplatsen www.stockholm.se utgöra navet i förvaltningens klimat- och energikommunikation.

Klimatsmarta stockholmare informerar om stadens arbete och om vad stockholmare och verksamma i staden kan göra för att minska klimatpåverkan. En årlig tematisk fördjupningsaktivitet genomförs för att särskilt lyfta vissa områden. Under 2014 kommer fördjupningsaktiviteten att handla om att uppmuntra stockholmare och företag till att testa klimatsmarta resor och transporter. Arbetet leds av en styrgrupp med representanter från förvaltningen och SLK. Informationen på webben uppdateras regelbundet.

Aktiviteter:

- Inom Klimatsmarta stockholmare genomföra projektet Västberga Commute för att

minska bilresor till och från arbetsplatsen utifrån den modell som använts i Kista Commute.

- Inom Klimatsmarta stockholmare genomföra projektet Matresan för att minska bilresandet för livsmedelsinköp till hushåll.
- Inom Klimatsmarta stockholmare dela ut Pingvinpriset för goda insatser inom staden för att minska energianvändning och utsläpp av växthusgaser.
- Informera om stadens energi- och klimatarbete på stadens webb och via övriga kanaler.

Initiera och genomföra åtgärder för en hållbar energianvändning och minskade växthusgasutsläpp.

Inom EU:s nya forskningsprogram Horisont 2020 öppnas för möjligheter att söka projektmedel för långtgående energieffektiviseringar i fastighetsbeståndet. Förvaltningen kommer att erbjuda bostadsbolag att ta fram projektansökningar och att koordinera projekt om önskemål hos bostadsbolagen finns. Det påbörjade Vinnova-projektet med att bygga upp en testbädd för solenergiproduktion där leverantörer och fastighetsägare kan testa ny teknik och forskare kan använda insamlad produktionsdata från stadens anläggningar kommer att vidareutvecklas. Energicentrum bistår stadens förvaltningar och bolag med förstudier och utvärderingar för att minska energianvändningen och öka andelen solenergianläggningar. Ett samarbete med Fastighetsägarna Stockholm har påbörjats. Om projektansökan beviljas kommer ett projekt att startas kring energieffektivisering i det kvarter på Kungsholmen där Fastighetsägarnas kontor ligger. Kontorsbyggnaden kommer att användas för demonstration för energieffektiviseringsteknik.

Energi- och klimatrådgivningens lokala arbete kommer liksom föregående år främst att inriktas mot stöd till bostadsrättsföreningar och till en viss del mot mindre företag i form av en timmas gratis rådgivning. I tillsynen över fastighetsägarnas egenkontroll sker information om rådgivningens verksamhet. Rådgivning kommer att ges till projektet Hammarby sjöstad 2020 för att nå projektets mål att minska energianvändningen till under 100 kWh/m²,år.

Aktiviteter:

- Ge stöd till bolag och förvaltningar vid ansökningar om energieffektiviseringsbidrag där sådana möjligheter finns.
- Genomföra energi- och klimatrådgivning lokalt i Stockholm.
- Initiera och driva projekt och pilotstudier för att minska energianvändning och utsläpp av växthusgaser.
- Vidareutveckla samarbete kring energieffektivisering med privata fastighetsägare.
- Bistå projektet Hammarby sjöstad 2020 med energirådgivning och elbilssatsningar.

Ta fram underlag för mål och planer om hållbar energianvändning och minskade växthusgasutsläpp.

Förvaltningen kommer under året att bistå Stadsledningskontoret inom arbetet med implementeringen av en fossilbränsleoberoende organisation till 2030 samt bistå stadens nämnder och styrelser i att arbeta mot 2050-målet utifrån färdplan för ett fossilbränslefritt Stockholm 2050. Under 2014 påbörjas arbetet med analyser som underlag för ett nytt utsläppsmål för

växthusgaser efter 2015. 2013 bistod förvaltningen Open Labs med utbildningsprogram för att minska utsläppen från transportsektorn utifrån färdplanens inriktning. Förvaltningen avser att bistå Open Labs med framtagande av nya utbildningsprogram om behov föreligger.

Aktiviteter:

- Bistå Kommunstyrelsen i implementeringen av en fossiloberoende organisation till 2030.
- Bistå Open lab med förslag till utbildningsprogram.
- Bistå stadens nämnder och styrelser i att arbeta mot 2050-målet utifrån färdplan för ett fossilbränslefritt Stockholm 2050.
- Påbörja arbetet med att ta fram underlag till nytt utsläppsmål och åtgärdsplan efter 2015.

Vara värdkommun för den regionala energi- och klimatrådgivningen samt ansvara energi- och klimatrådgivningens webb.

Förvaltningen utgör en av värdkommunerna för den regionala energi- och klimatrådgivningen och projektleder arbetet. Förvaltningen ansvarar för rådgivningens webb, www.energiradgivningen.se, samt planering och genomförande av det kommungemensamma arbetet. Förvaltningen administrerar även rådgivningens gemensamma medel för kommunikation.

Aktiviteter:

- Planera och genomföra det kommungemensamma arbetet.
- Uppdatera underhålla och utveckla energi- och klimatrådgivningens webb.

Nämndmål:

1.3.10 Miljö kvalitetsnormerna för omgivningsbuller ska uppfyllas.

VP 2014

Sprida kunskap till boende och verksamma i Stockholm om möjligheter till förbättrad ljudkvalitet i Stockholm.

Förvaltningen ska kommunicera och tillgängliggöra stadens bullerkartläggning för allmänhet och andra intressenter. Kartläggningen utgör också grund för det reviderade åtgärdsprogrammet mot omgivningsbuller som ska antas av fullmäktige under 2014.

Aktiviteter:

- Delta i utvecklingsarbetet om buller för Stockholm samt medverka i seminarier och informationsinsatser om buller.
- Bistå trafikkontoret i arbetet med en grön bullerskärm

Avrapportera den kartläggning av omgivningsbuller som föreskrivs enligt både EG-direktiv och svensk förordning.

Kartläggningen är ett viktigt verktyg i nämndens tillsynsinsatser och för att öka det allmänna intresset för bullerproblemen. Den möjliggör dessutom nationella och internationella jämförelser och pekar på behovet även av internationellt samordnade insatser framförallt mot källåtgärder.

Aktiviteter:

- Delta i nationell arbetsgrupp för genomförande av förordningen om omgivningsbuller.
- Följa upp att åtgärder genomförs i enlighet med åtgärdsprogram för omgivningsbuller.
- Kommunicera den strategiska bullerkartläggning av Stockholm som genomförts enligt förordningen (SFS 2004:675) om omgivningsbuller.

Öka kunskapen om effektiva åtgärder mot buller genom medverkan i internationella projekt och extern samverkan i övrigt.

För att kunna komma tillrätta med bullerproblemen krävs många olika insatser från en mängd olika intressenter. Kunskapen om vad som kan göras behöver både ökas och spridas.

Aktiviteter:

- Delta i EURO CITIES arbetsgrupp för bullerfrågor.
- Delta i samordningsgruppen för det regionala bullernätverket för Stockholm län.
- Samverka med universitet och andra forskningsinstitutioner om buller.

Nämndmål:

1.3.11 Nya personbilar som säljs i Stockholms län ska år 2015 till minst 20 % vara miljöbilar*. Vidare ska 10 procent av nyregistrerade tunga fordon vara miljölastbilsklassade. Försäljningen av miljöbränsle ska uppgå till 16 procent i Stockholms län vid utgången av 2015. * Enligt den skärpta definitionen 2013.

VP 2014

Verka för att uppnå nämndmål 1.3.11 bland annat genom att arbeta efter den av MHN antagna strategin för miljöfordon och förnybara bränslen i de delar som rör bilar och tunga fordon i staden.

Aktiviteter:

- Kommunera 5 nyhetsbrev och www.stockholm.se/miljobilar samt vidareutveckla miljofordon.se.
- Stärka biogasanvändningen genom att samverka med biogasaktörer.
- Delta i miljöstyrningsrådets arbete om uppdatering av miljökrav inom områdena transporter, fordon och drivmedel.
- Genom kampanj och/eller informationsverksamhet verka för ökat genomslag för bilpooler.
- Ta fram och sprida uppdaterade faktamaterial om drivmedels klimat- och hållbarhetspåverkan.
- Arbeta för att få en nationell miljölastbilsdefinition i enlighet med den av KF fastställda för Stockholm.
- Verka för incitament och förmåner som gynnar (eller undanröjer missgynnande av) miljöfordon och miljöbränslen.
- Verka för 5 nya tankmöjligheter med förnybart bränsle för tunga fordon till 2015.
- Inleda överläggningar med Cityterminalen/Jernhusen om differentiering av avgifter vid Cityterminalen.

Vara behjälplig och verka för att krav avseende miljöfordon och förnybara drivmedel tillämpas i samband med relevanta upphandlingar i staden.

Aktiviteter:

- Ta fram en mall för hur krav på fordon och transporter bör ställas i relevanta upphandlingar i staden, samt hur dessa avtal bör följas upp.
- Under 2014 skapa en stödfunktion som underlättar för stadens och näringslivets transportköpare att upphandla miljöfordon och förnybara drivmedel, under förutsättning att förvaltningen får extra resurser för det.
- Utveckla gemensamma miljökrav för entreprenadupphandlingar

Verka för att andelen elbilar växer i Stockholms stad

Aktiviteter:

- Verka för att 300 fordon ska avropas inom den nationella elbilsupphandlingen. Följa och utvärdera användningen av dessa fordon.
- Stödja trafikkontoret i arbetet med att bygga 10 snabbbladdningsstationer och 100 normaladdningsstationer för elbilar 2014

- Tillsammans med trafikkontoret få till stånd en demonstrationsanläggning för smart citylogistik med elfordon

Nämndmål:

1.3.12 Uppnå 100 % miljöbilar i stadens flotta. Uppnå att stadens biodrivmedelsbilar till 85 % tankas/laddas med miljöbränsle och att upphandlade transporttjänster till minst 55 % utförs med miljöfordon.

VP 2014

Verka för att uppnå nämndmål 1.3.12 bland annat genom att arbeta efter den av MHN antagna strategin för miljöfordon och förnybara bränslen i de delar som rör Stockholms Stads egna fordon.

Aktiviteter:

- Ge faktaunderlag om var information kring bränsleanvändning och fordonsinnehav kan hämtas.
- Stötta förvaltningar och bolag vid deras fordonsanskaffning och framtagande av utbytesplaner.
- Stötta förvaltningar och bolag vid uppföljning av fordonsinnehav och tankning, i såväl ILS som till MHN.
- Verka för att det finns minst 71 elbilar i stadens fordonsflotta vid slutet av år 2014.
- Föreslå en ny skärpt miljöbilsdefinition för staden att gälla från och med 2015.
- Ersätta förvaltningar och bolag merkostnader för miljöfordon

Nämndmål:

1.3.13 MHN ska bidra till visionen om ett Stockholm i världsklass genom att aktivt samarbeta med andra städer och aktörer i Europa.

VP 2014

Samtliga åtaganden och aktiviteter nedan visar på nämndens internationella arbete och är även nämndens redogörelse för hur arbetet kommer att utföras för genomförande av dess EU-positionspapper. Se även målet 3.2 *Alla verksamheter staden finansierar ska vara effektiva.*

Utveckla förvaltningens internationella miljöarbete genom att bevaka, påverka och aktivt driva stadens intressen i organisationer, nätverk och projekt.

Förvaltningen bevakar EU-frågor inom nämndens verksamhetsområde och driver staden och nämndens intressen genom ett aktivt deltagande i stadens samarbetsorganisationer, nätverk och projekt. Påverkansarbete i särskilda frågor bedrivs framför allt genom Eurocities miljöforum och arbetsgrupperna: Green Areas & Biodiversity (ordförandeskap 2014) Noise, Climate Change Energy Efficiency Air Quality, Water. Utöver detta genomför förvaltningen punktinsatser när det gäller EU-påverkan. Förvaltningen sätter stockholm på kartan genom att visa upp stadens erfarenheter och goda exempel samt lär av andra städer.

Aktiviteter:

- Bevaka EU-initiativ och påverka EU-regelverket inom nämndens verksamhetsområde.

- Delta i Stadens internationella nätverk
- Lyfta och driva stadens och nämndens intressen i Eurocitiesnätverket.
- Samordna förvaltningens internationella miljöarbete
- Samverka kring miljömärkning, miljönyttobedömningar och harmonisering av miljöbilsdefinitioner och andra styrmedel på nationellt och internationellt plan.
- Hålla presentationer på nationella och internationella konferenser.
- Ta emot studiebesök.
- Delta i ICLEI, Covenant of mayors, C40, Carbon Disclosure Projekt och Klimatkommunernas nätverksarbete
- Leverera underlag till nationella och internationella jämförande studier.
- Öka kunskapen om effektiva åtgärder mot buller genom medverkan i internationella projekt och extern samverkan i övrigt.

Genomföra europeiska projekt för att underlätta arbetet lokalt.

Aktiviteter:

- Under 2014 delta i minst en ny projektansökan för större demonstrationsprojekt.
- Genomföra och förvalta resultaten från EU-projekten Freight Evue, Cleantruck och Clean Fleets samt tidigare utförda projekt.
- Undersöka förutsättningarna att söka medel för att utveckla bullerskyddsarbetet, miljöbilssatsningarna, och energieffektivisering ur Horisont 2020.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

1.4 Det byggs många bostäder i Stockholm

Stadens ambition för bostadsproduktionen ökar, 140 000 bostäder ska planeras och byggas till år 2030 vilket innebär 7-8000 bostäder per år. Den tidigare 3K-gruppen, TK, Explo och SBK, utökas från år 2014 så att även Mf ingår. Beredning sker genom en arbetsgrupp och övergripande planering sker genom styrgrupp. Förvaltningen ingår i bägge grupperna. I övrigt drar arbetet med produktionsplaneringen för 140 000 bostäder igång med ett chefsseminarium i februari i syfte att förankra arbetet och tillförsäkra att resurser tillsätts från respektive kontor. Förvaltningen kommer aktivt att bidra till målet genom att tillföra expertkompetens inom miljö- och hälsoområdet. Den i särklass mest omdiskuterade miljöfrågan i stadsplaneringen är hur trafik- och industribuller ska hanteras. Nämnden ansöker om medel från centrala medelsreserven för att kunna aktivt bidra och möta upp förväntningar på nämndens deltagande i genomförandet av stadens långsiktiga mål.

Nämnden har en i övrigt aktiv roll i bostadsbyggandet vilket inte minst framgår i arbetet med miljöprofilområden. Inom ramen för arbetet med miljöprofileringen av miljonprogramområden har nämnden rollen som huvudprojektledare för "Hållbara Järva" som omfattar bl.a. energieffektiv renovering, satsning på förnyelsebar energi, hållbara transporter och informationsinsatser.

Nämndmål:

1.4.1 MHN ska medverka i arbetet med de tre av Kf beslutade miljöprofilområdena; Norra Djurgårdsstaden, NV Liljeholmen och miljonprogramområdena.

VP 2014

Förvaltningen ska bidra med miljö- och hälsokompetens i arbetet med miljöprofilområden och mikromiljöprofilområden.

Förvaltningschefen ingår i styrgruppen för miljöprofilområdena och förvaltningen ingår i samtliga fokusgrupper samt i den samordnade miljöprofilgruppen som utsetts för genomförandet av miljöprofileringen.

Aktiviteter:

- Delta i styrgrupp och utpekade fokusgrupper samt i miljöprofilgrupp i NDS.
- Erfarenheter från miljöprofilområdena förs över till den ordinarie planeringsprocessen.

Vara projektledare för "Hållbara Järva".

Förvaltningen har beviljats 55 miljoner i bidrag av Delegationen för Hållbara Städer, och driver projektet Hållbara Järva. Projektet består av 5 delprojekt; Energieffektiv renovering, Förnyelsebar energi, Hållbara Transporter, Information och delaktighet samt Uppföljning. Delprojektledare är Svenska Bostäder, Trafikkontoret, Miljöförvaltningen och KTH. Förvaltningen ska bidra med expertkompetens i arbetet med miljöprofilområden. Projektet avslutas vid årsskiftet 2014-15.

Aktiviteter

- Genomföra åtgärder enligt projektmål för "Hållbara Järva" fram till och med år 2014.

Vara projektledare för "Urbana ekosystemtjänster".

Förvaltningen har beviljats bidrag av Vinnova för att driva projektet Urbana ekosystemtjänster under projektperioden augusti 2012 - september 2014. Syftet är att skapa konkreta lösningar för att arbeta med ekosystemtjänster i urban miljö. Projektet består av fyra arbetspaket; 1. verktyg/modeller, 2. Kvantifiering, 3. Byggteknik, 4. Synliggörande/kommunikation. Projektet görs i en konstellation med 10 projektpartners. Delprojektledare är Stockholms stad, U&We och SP. Miljöförvaltningen är projektägare och projektledare.

Aktiviteter

- Genomföra åtgärder enligt projektmål för "Urbana ekosystemtjänster" fram till och med år 2014.
- Bistå exploateringsnämnden med att utveckla grönytefaktorn.

Nämndmål:

1.4.2 MHN ska stödja SBN, Expl.N. och TRN med kompetens inom området hälsa, miljö och naturvård för att möjliggöra en attraktiv, trygg och växande stad

VP 2014

Bevaka att miljö- och hälsofrågor uppmärksammas och integreras inom den fysiska planeringen, med särskilt fokus på tyngdpunkter som utpekats i översiktsplanen.

Förvaltningen utarbetar underlag för miljökonsekvensbeskrivningar (MKB) och tar fram fakta och underlag för de miljö- och hälsoaspekter som är relevanta vid planeringen av ett nytt område samt anger vilka utredningar som behöver göras. Förvaltningen bidrar även i planarbetet genom att delta i arbetsgrupper m.m. för att på ett tidigt skede kunna hjälpa till och bidra till en god miljö och hälsa i stadsmiljön. Under 2014 kommer fokus att ligga på de tyngdpunkter som finns i översiktsplanen, (ex City, Brommaplan, Ulvsunda, Norra Djurgårdsstaden, Farsta, Högdalen). Förvaltningen deltar även i övergripande arbeten där riktlinjer och vägledningar tas fram för planeringen t ex för ekosystemtjänster, vattenfrågor (dagvatten, MKN för vatten), buller, luft, fördjupningar av översiktsplanen när det gäller ex klimatanpassning, Den gröna promenadstaden etc.

Aktiviteter:

- Arbeta uppströms i plan- och exploateringsarbetets tidiga skede genom att delta i planarbetet, samt upprätta underlag för miljö- och hälsofrågor.
- Bereda planremisser enligt fastställd rutin.
- Genomföra aktiviteter enligt fastställd aktivitetsplan.
- I samarbete med SBN identifiera begränsningar och konsekvenser av dagens riktlinjer gällande buller på stadens utveckling på kort och längre sikt, och i samarbete med länsstyrelsen se över riktlinjerna och föreslå åtgärder för att möjliggöra bostadsmålet.

Nämndmål:

1.4.3 Alla nya bostäder i Stockholm uppfyller Stockholmsmodellen för trafikbuller

VP 2014

Bevaka att Stockholmsmodellen för trafikbuller och externt industribuller uppfylls i produktionsplaneringen av 140 000 bostäder.

Aktivitet:

- Bedöma om tillräckliga bulleranalyser utförts och om Stockholmsmodellen för trafikbuller uppfylls i samband med framtagande av underlag för miljö- och hälsofrågor, samt i samrådsyttrande över detaljplaner.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

1.5 Framkomligheten i regionen är hög

Nämnden bidrar med ett miljö- och hälsoperspektiv i stadens arbete med att öka framkomligheten.

Nämndmål:

1.5.1 MHN ska bidra till att framkomligheten ökar utifrån den täta stadens miljö- och hälsomässiga förutsättningar.

VP 2014

Delta i samarbeten och bistå bl.a. TRN och Expl. med miljö- och hälsokompetens i arbetet med ökad framkomlighet.

Aktiviteter:

- Samverka för att sprida kunskap om effektiva och hållbara transporter i täta städer.

Främja framkomlighet för gång, cykel, och kollektivtrafik och andra miljövänliga transportsätt.

Aktiviteter:

- Bevaka att bostäder och nya arbetsplatser planeras och lokaliseras vid goda kollektivtrafiklägen och försörjs med cykelvägar till viktiga målpunkter.
- Genom projektet Hållbara Järva åtgärda cykelvägnätet i Järva samt arrangera cykel-främjande aktiviteter årligen fram till och med 2014.
- Informera om miljöeffekterna mm av trängselskatterna.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

1.7 Stockholm upplevs som en trygg, säker och ren stad

Det finns ett flertal områden där nämnden bedriver tillsyn som bidrar till en ökad trygghet. Hit hör till exempel hjälp med problem med olägenheter i boendemiljön, tillsyn på hälsovådliga ämnen inom detaljhandeln, tillsyn på badvatten, kontrollen av livsmedlen är omfattande. Det finns också en direkt koppling till städning och renhållning genom tillsynen på återvinningsstationer där problem med nedskräpning och buller bemöts. Nämnden deltar med sin expertkompetens i risk- och sårbarhetsarbetet och kan bistå med expertkompetens vid allvarigare incidenter inom miljöområdet. Allvarigare incidenter inom miljöområdet, t.ex. bränder o. dyl. där giftiga kemikalier är inblandade, inträffar relativt sällan.

Indikator	Årsmål	KF:s års- mål	Periodici- tet
Andel genomförda åtgärder inom ramen för RSA	100 %	100 %	År

Nämndmål:

1.7.1 Bistå stadens ledning och övriga förvaltningar med expertkunskap om hot mot miljö och hälsa

VP 2014

Förvaltningens kanske viktigaste roll vid allvarliga händelser som har påverkan på miljön och hälsa är att kunna bidra med expertkunskaper inom kommunen och i förhållande till myndigheter på statlig och regional nivå. Genom den befintliga informationsverksamheten, bl.a. i form av servicetelefoner finns beredskap för information till allmänheten. Risk- och sårbarhetsscenarierna pekar ofta på att informationsverksamheten får en stor betydelse vid allvarliga händelser.

Förvaltningen står även till stadens förfogande vid förebyggande arbete som t.ex. klimatanpassning. SLK samordnar klimatanpassningsarbetet och förvaltningen tillsammans med bl.a. SBK och Exploateringskontoret är representerade. Luftkvaliteten följs löpande, vilket ligger till grund för åtgärder. Miljö- och hälsoundersökningen är ett värdefullt bidrag för att identifiera miljö- och hälsoproblem och kunna vidta åtgärder. Nämndens risk- och väsentlighetsanalys avser till stor del Kf-indikatorer som har inverkan på miljö- och hälsa. Vid kemikalieolyckor tar Storstockholms brandförsvaret regelmässigt kontakt med förvaltningen

Förvaltningen har tagit fram en intern miljöhandlingsplan som kan fungera som vägledning och inspiration för andra förvaltningars interna miljöarbete.

KF:s inriktningsmål:

2. Kvalitet och valfrihet utvecklas och förbättras

I egenskap av myndighet med mycket breda kontaktytor mot företag och allmänhet, har kvalitetsfrågor med inriktning på service stor betydelse för nämnden. Viktiga förutsättningar är en väl fungerande kompetensförsörjning och ett gott ledarskap.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

2.3 Stockholmarna upplever att de får god service och omsorg

Nämnden har en hög prioritering av servicefrågor vilket har visat sig genom mycket bra resultat på NöjdKundIndex-undersökningar och nämndens egna kundundersökningar. Kontaktytorna mot allmänheten och företag är stora vilket gör att det finns goda möjligheter att få hjälp med problem och frågor inom nämndens ansvarsområden. Det finns också en omfattande information på stadens webbplats inom miljö och hälsoområdet som nämnden tar ansvar för.

Nämndmål:

2.3.1 Snabb och effektiv service

VP 2014

Detta mål hör till tillsynen och tar upp servicen till allmänheten. Detta görs framförallt genom de punktlighetsmål som beskriver hur snabbt man får hjälp i vissa ärenden vid kontakter med nämnden.

Indikator	Årsmål	KF:s års- mål	Periodici- tet
Handläggning av värmepumpansökningar ska påbörjas senast efter 5 arbetsdagar.	95 %		Tertial
Påbörja utredning om misstänkta matförgiftningar inom ett dygn	80 %		Tertial
Respons på klagomål lämnas och kontakt med utpekad störningskälla tas inom två veckor.	95 %		Tertial

KF:s mål för verksamhetsområdet:

2.4 Stockholms stad är en attraktiv arbetsgivare med spännande och utmanande arbeten

Miljöförvaltningens möjlighet att klara sitt uppdrag är beroende av förmågan att attrahera, rekrytera, utveckla och behålla chefer och medarbetare med hög kompetens och motivation.

Miljöförvaltningen är en kunskapsintensiv verksamhet och den höga kompetensen utgör en viktig attraktionskraft vid rekrytering av nya medarbetare.

För att främja kompetensutveckling och stimulera hög motivation involverar förvaltningen medarbetarna i beslut och utvecklingsarbeten, samt erbjuder kontinuerlig kompetensutveckling både i arbetet och genom olika utbildningsinsatser. Arbetets innehåll både kräver och stimulerar ständig kompetensutveckling.

För att säkerställa en god arbetsmiljö och att verksamhetens mål uppnås så ska förvaltningen sträva efter att samtliga medarbetare har tydliga mål och får regelbunden återkoppling så att alla har en tydlig bild av vad som förväntas av dem.

Det finns en tendens att förvaltningen tappar i relativt löneläge. Det kan försvåra rekrytering av den personal som erfordras. Det kan komma att kräva särskilda åtgärder för att nämnden ska kunna behålla sin konkurrenskraft jämfört med de andra miljöförvaltningarna i länet.

Indikator	Årsmål	KF:s års- mål	Periodici- tet
Antal ungdomar som fått sommarjobb i stadens regi	1 st	5100	År
Aktivt Medskapandeindex	80	80	År
Andel medarbetare på deltid som erbjuds heltid	100 %	100 %	År
Chefer och ledare ställer tydliga krav på sina medarbetare	100 %	80 %	År
Medarbetare vet vad som förväntas av dem i deras arbete.	100 %	92 %	År
Sjukfrånvaro	2,4 %	4,4 %	Tertial

Nämndmål:

2.4.1 Miljöförvaltningen ska erbjuda meningsfulla arbetsuppgifter, en hälsosam arbetsmiljö, ett tydligt och inspirerande ledarskap och möjlighet till delaktighet och utveckling

VP 2014

Miljöförvaltningen ska vara en arbetsplats som erbjuder ett inspirerande ledarskap, en god arbetsmiljö, goda utvecklingsmöjligheter och en löneutveckling kopplad till prestation.

Både chefer och medarbetare uppmuntras att ständigt utveckla sig själva, sina kollegor och verksamheten i stort.

Chefsutveckling ska ske kontinuerligt både genom individuella och förvaltningsgemensamma insatser. Bland annat kommer cheferna erbjudas möjlighet till individuell coaching för att utvecklas sitt ledarskap.

Under året kommer utveckling av förvaltningens chefer att fortsätta genom bland annat de månatliga chefsgruppsmötena som används för information, erfarenhetsutbyte, utbildning, avstämning och dialog i gemensamma ledarfrågor.

Miljöförvaltningen kommer att genomföra gemensamma utbildningsinsatser för medarbetare och chefer för att ytterligare förbättra arbetsplatsens kommunikation, insikt om samarbete för ett bra arbetsklimat och en bättre gemensam prestation.

Miljöförvaltningen vill även öka och stärka det interna samarbetet och utbytet mellan de olika avdelningarna och skapa en gemensam värdegrund.

Under året kommer Miljöförvaltningen att prova på någon form av webbaserade utbildningar för att stödja kompetensutvecklingen och underlätta för nyanställda att snabbt komma in i arbetet.

Miljöförvaltningen ska fortsätta att arbeta för att förbättra utvecklingsmöjligheterna för medarbetarna. I det årliga medarbetarsamtalet tas behovet av kompetensutveckling upp och planeras utifrån verksamhetens mål. I möjligaste mån ska medarbetarnas önskan om utveckling genom att få pröva nya arbetsuppgifter tillgodoses och den interna rörligheten uppmuntras. Interna utbildningsinsatser planeras under året rörande ledarskap, kommunikation, juridik, it och ärendehantering. Arbetet för att öka delaktigheten för medarbetarna följs upp i medarbetarenkäten och genom fortsatt utveckling av arbetsplatsträffarna. Det finns för närvarande ingen som ofrivilligt jobbar deltid.

Den samlade bedömningen av personal- och kompetensförändringar under 2014 vad gäller rekrytering, avveckling och omställning är att det inte sker några dramatiska förändringar. Viss utökning bedöms ske främst på områdena för Kemikaliecentrum och Planhandläggning, i övrigt sker förändringar inom ramen för den normala verksamheten. Rekryterings och introduktionsprocessen kommer under året få särskilt fokus för att förstärkas och förbättras.

Arbetsmiljöarbetet kommer att förstärkas 2014 för att ytterligare förebygga arbetsskador och arbetsrelaterad ohälsa. Varje avdelning har en arbetsplan för arbetsmiljöarbetet och arbetsrelaterad ohälsa. Skyddsronder ska genomföras och riskbedömningar ska göras både av den fysiska och psykosociala arbetsmiljön. Den psykosociala skyddsronden sker genom den årliga Medarbetarenkäten och dess uppföljning. Arbetsmiljöfrågor lyfts vid de förvaltningsgemensamma introduktionerna för nya medarbetare och följs särskilt upp genom medarbetarenkäten, i medarbetarsamtalen, förvaltningsgruppen samt på arbetsplatsträffarna.

Förvaltningen kommer aktivt att arbeta med resultat och uppföljning av medarbetarenkäten med större fokus på aktivt medskapande. Tyngdpunkten i mätningen ligger nu på medarbetarnas motivation och de förutsättningar som leder till engagemang vilket är viktigt för att skapa såväl en attraktiv arbetsplats som tjänster av hög kvalitet. Årets medarbetarenkät visar att medskaparindex ökat från 77 till 78 för miljöförvaltningen vilket kan jämföras med genomsnittet för stadens förvaltningar som är 79. Förvaltningen ligger högst på motivations index och något lägre på ledarskaps- och styrningsindex. Två fokusområden för året är att chefer ska ställa tydliga krav och medarbetarna tydligt ska veta vad som förväntas av dem. Detta kommer ske bland annat genom coaching och utbildning kring medarbetarsamtal.

Sjukfrånvaron ska hållas på en fortsatt låg nivå genom olika satsningar på hälsofrämjande aktiviteter. Alla chefer följer sjukfrånvaron på sina respektive enheter och avdelningar.

Treårsplanen för jämställdhet och mångfald enligt bilaga 2.8, innehåller delmål och aktiviteter för 2014. I planen framgår hur förvaltningen arbetar mot alla diskrimineringsgrunder och t.ex. anpassar arbetsuppgifter och arbetsplats till personer med funktionsnedsättning.

Miljöförvaltningen har begränsade möjlighet att erbjuda sommarjobb till ungdomar eftersom förvaltningen saknar lämpliga arbetsuppgifter för ungdomarna, dessutom ligger den största delen av verksamheten nere under sommaren.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Coaching för chefer och medarbetare	2014-01-01	2014-12-31
Utbildning för chefer i rekrytering och kompetensbaserad intervju-teknik	2014-01-01	2014-12-31
Utbildning för chefer och medarbetare i rehabilitering.	2014-01-01	2014-12-31
Utbildningar för medarbetare och chefer i medarbetarsamtal och lönesättande samtal.	2014-01-01	2014-12-31

KF:s inriktningsmål:

3. Stadens verksamheter är kostnadseffektiva

Miljö- och hälsoskyddsnämnden har efter tidigare års kraftiga minskningar av nettobudgeten nu ett effektiviseringsarbete i form av fortlöpande vardagsrationaliseringar. Administrativa rutiner förenklas och nya lösningar övervägs ständigt för att dra ner kostnaden samtidigt som

lika mycket eller mer arbete utförs inom nämndens uppdrag. Ett redskap för detta är Lean. Frågor om kostnaderna för att bedriva verksamheten är ständigt aktuella eftersom detta har samband med de totala prioriteringarna och möjligheten att bedriva verksamheten. Köp av tjänster övervägs när det är effektivt. Nämnden är uppmärksam på när det går att finansiera projekt och verksamheter genom externa bidrag vilket möjliggjort mycket av utvecklingsinsatserna.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

3.1 Budgeten är i balans

Nämndens budget har några osäkerheter varav kan nämnas slutredovisningen av projektet Hållbara Järva. Under projektet har det uppstått en del avvikelser samt i vissa fall svårigheter att uppnå uppsatta mål. Boverket, som ansvarar för uppföljningen av projektet har inte redovisat hur de kommer att bedöma dessa ändringar och hur det kan påverka ersättningen till staden. En bedömning är dock att risken kan ligga i nivån 1,4 mnkr. Därtill finns en osäkerhet om elbilsupphandlingen som staden driver tillsammans med Vattenfall. Där motfinansieras projektet bl.a. av de fordon som köps i projektet. Eftersom antalet avropade fordon understiger budgeten så kan detta innebära ett bortfall motsvarande 2,9 Mkr varav stadens del är hälften av detta.

Den tidigare risken att nämnden kan komma att behöva betala ersättning pga. den tunnelbaneolycka som en bergvärmeborrning förorsakade 2009 har upplösts under 2013 genom att ersättning betalats.

Förvaltningen arbetar aktivt för att minimera dessa risker och har sedan förra året lyckats minska risken för BEST och BiogasMax projekten eftersom EU revisionen givit staden rätt i huvuddelen av de synpunkter som staden hade tidigare. På motsvarande sätt kommer de nya riskerna försöka minimeras.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
Nämndens budgetföljsamhet efter resultatöverföringar	100 %	100 %	Tertial
Nämndens budgetföljsamhet före resultatöverföringar	100 %	100 %	Tertial
Nämndens prognossäkerhet T2	+/-100 %	+/- 1 %	År

Nämndmål:

3.1.1 Bibehålla en hög intäktsfinansieringsgrad

VP 2014

Under 2013 gjordes en sedvanlig taxeöversyn. Taxan är i linje med lagstiftarens intentioner om självkostnadsfinansiering av tillsynen. Beräkningen av taxan har inom ramen för årets taxearbete kvalitetssäkrats genom en kontrollräkning som utgått från de totala kostnadsmassorna för tillsynen istället för kostnaderna nedbrutna per inspektör. Detta alternativa sätt att räkna har visat sig ge närmast exakt samma resultat som det traditionella beräkningssättet. I den årligt återkommande jämförelsen mellan ett tiotal miljöförvaltningar i Stockholms län framgår att Stockholms miljöförvaltning har en hög självkostnadsfinansiering både vad gäller Miljöbalken och kontrollen enligt livsmedelslagstiftningen. Under 2012 finns en nedgång i

självfinansieringsgraden för miljöbalkstillsynen som beror på minskad efterfrågan på tillstånd för bergvärmepumpar. Under 2013 överfördes resurser till fastighetsägartillsynen. Tillsynen inom detta område effektiviserades och bidrog därmed till en ökad självfinansieringsgrad för 2013.

Självfinansieringsgrad inkl OH för miljöbalkstillsyn och livsmedelskontroll 2006 - 2014

tkr	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	B 2013	P 2013	B 2014
Miljöbalkstillsyn (MB)										
Hälsoskydd										
Intäkter	n/a	n/a	18 659	21 582	20 855	21 864	21 501	24 060	24 443	25 508
Kostnader inkl. OH	n/a	n/a	27 438	29 042	30 725	33 145	35 081	36 544	35 892	37 060
Netto HS	n/a	n/a	8 779	7 460	9 870	11 281	13 580	12 484	11 449	11 552
Självfin.grad HS	n/a	n/a	68%	74%	68%	66%	61%	66%	68%	69%
Plan och Miljö										
Intäkter	n/a	n/a	13 947	14 615	14 269	14 500	14 874	14 859	14 572	15 205
Kostnader inkl. OH	n/a	n/a	22 746	20 682	20 864	22 046	22 661	20 512	19 414	20 391
Netto PoM	n/a	n/a	8 799	6 067	6 595	7 546	7 787	5 653	4 842	5 186
Självfin.grad PoM	n/a	n/a	61%	71%	68%	66%	66%	72%	75%	75%
Självfin.grad MB	40%	43%	65%	73%	68%	66%	63%	68%	71%	71%
Livsmedelskontroll										
Intäkter	n/a	n/a	25 174	31 063	31 169	31 888	35 714	36 761	36 489	38 078
Kostnader inkl. OH	n/a	n/a	34 952	37 960	36 676	37 993	42 830	43 710	43 074	45 598
Netto Livs	n/a	n/a	9 778	6 897	5 507	6 105	7 116	6 949	6 585	7 520
Självfin.grad Livs	47%	63%	72%	82%	85%	84%	83%	84%	85%	84%
MHN tillsyn	44%	52%	68%	77%	75%	73%	72%	75%	77%	76%

Nämndens ekonomiska förutsättningar

Kommunfullmäktige har beslutat om en ekonomisk ram som uppgår till 168,0 mnkr i kostnader och 84,7 mnkr i intäkter, dvs. en nettobudget om 83,3 mnkr. Jämfört med år 2013 ökar därmed nettobudgeten med 3,3 mnkr.

Kommunfullmäktiges budget innebär satsningar inom några områden till ett bruttobelopp om 11 mnkr. Samtidigt finns effektiviseringskrav om 4,8 mnkr.

Satsningarna utgörs av medel för Kemikaliecentrum (3,0 mnkr), kompetenshögjande insatser (3,0 mnkr), Elbilsupphandling (2,0 mnkr), Miljöövervakning till följd av nya direktiv (1,0 mnkr), Hälsoskyddsinformation inkl. miljödata (1,0 mnkr) samt kartläggning av historiskt förorenade områden (1,0 mnkr).

Ansökan om budgetjustering för deltagande i stadens satsning på bostadsbyggande

Nämnden ansöker om budgetjustering med 1,0 mnkr från Central medelsreserv 2, för att på ett verkningsfullt sätt kunna delta i stadens stora satsning på byggande av 140 000 bostäder till 2030. Nämnden kan särskilt hjälpa till med att förenkla hanteringen och arbeta av plankön.

Ansökan om budgetjustering för insatser till skydd av groddjur i Kyrksjölötens och Judarskogens naturreservat

Nämnden ansöker också om budgetjustering med 0,3 mnkr ur central medelsreserv 2 för insatser till skydd av groddjur i Kyrksjölötens och Judarskogens naturreservat. Ansökan sker i samarbete med Bromma stadsdelsnämnd och avser närmare bestämt åtgärder för förbättring av förutsättningarna i Kyrksjölötens och Judarskogens naturreservat för samtliga fem groddjursarter, med fokus på den lagskyddade arten större vattensalamander. De båda naturreservaten Kyrksjölöten och Judarskogen är utpekade som Natura 2000-områden, eftersom de utgör livsmiljö för större vattensalamander. Enligt EU:s habitatdirektiv ska denna art ha en s.k. gynnsam bevarandestatus.

Inventeringar (2008 och 2013) tyder dock på att större vattensalamander har försvunnit från Kyrksjölöten. I Judarskogen, där arten också hade försvunnit, har försök gjorts att återinplantera den, vilket ser ut att ha lyckats. En liknande insats behövs för Kyrksjölöten, där första steget är analys av hur förutsättningarna för arten i reservatet kan optimeras samt att vidta konkreta iståndsättnings- och skötselåtgärder för att åstadkomma detta. Projektet omfattar även förbättringar av förutsättningarna för groddjurspopulationen i Judarskogen.

Kostnaden avser huvudsakligen konsult- och entreprenörskostnader för analyser, skötselplaneringar, konkreta skötselinsatser samt information till allmänheten. Insatserna beräknas kunna utföras under 2014.

Effektiviseringar

Nämndens resurser måste disponeras på effektivast möjliga sätt vilket medför behov av ständiga anpassningar och denna utveckling drivs på av kostnadsutvecklingen och effektiviseringskraven i budget. Nämnden har fått tillägg i budgeten som innebär satsningar inom ett antal områden till ett bruttobelopp om 11 mnkr. Samtidigt finns dock effektiviseringskrav om 4,8 mnkr. Det är viktigt att framhålla att detta effektiviseringskrav måste nämnden klara inom den del av budgeten som inte är tillsyn eftersom tillsynens effektivisering har redan har diskonterats genom taxeöversynen. Den kvarvarande kostnadsmassan blir då begränsad att kunna utföra besparingar i och dessa kommer att slå hårdare än om hela kostnadsbudgeten kunde omfattas.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden ska år 2014 fortsätta fokusera på kärnverksamheten, dvs. tillsynen, med hög självfinansieringsgrad inom detta område.

Tabellen nedan visar nämndens intäkter och kostnader i detalj per kostnadsslag med särskilt fokus på tillsynsområdet. Tabellen visar bl.a. på en fortsatt ökning av tillsynsrelaterade intäkter för 2014. Övriga intäkter ökar vilket förklaras av ökade aktiviteter inom projekten. De befintliga övriga intäkterna består till största delen av medel för projektet Hållbara Järva, energirådgivning, projekt Testbädd solceller och MSL. Till synes minskar kostnaderna för Volvo IT men det beror enbart på ändrad kontering. Lokalkostnaderna har en mindre ökning pga. indexuppräknings, efter att ha varit oförändrade sedan flera år pga. tidigare års lokaleffekter.

tiviseringar. Personalkostnaderna ökar till följd av lönekostnadsökningar och förstärkningar inom tillsyn, planarbete och miljöövervakning inkl. satsning på Kemikaliecentrum.

Nämndens intäkter/kostnader 2010 - 2014

Intäkter	2010	2011	2012	Budg	Prog	Budg
Fasta årliga avgifter, MB	19,0	20,1	20,7	22,6	22,9	24,3
Timdebitering, MB	9,2	8,2	10,3	10,4	11,0	11,7
Ansökning/Anmälan, MB	5,1	5,6	4,3	4,9	4,5	4,3
Undersökning, MB	0,7	0,1	0,1	0,0	0,0	0,0
S:a intäkter, MB	34,0	34,0	35,4	38,0	38,4	40,3
Fasta årliga avgifter, Livs	25,1	26,2	28,9	31,0	30,4	31,5
Extraordinära avgifter, Livs	1,6	1,4	1,3	1,1	1,1	1,3
Registrering, Livs	2,9	2,8	2,6	3,0	3,0	2,9
Godkännanden, Livs	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0
1:a årliga, Livs	1,5	1,4	2,5	1,6	1,9	2,2
S:a intäkter, Livs	31,1	31,8	35,4	36,8	36,4	37,9
Övriga tillsynsintäkter	0,8	1,2	1,0	0,9	0,7	0,9
S:a tillsynsintäkter	65,9	67	71,8	75,6	75,5	79,1
SLB-analys	7,2	7,5	8,5	7,5	7,5	7,8
Miljöbilar	4,3	2,8	3,6	7,8	3,9	4,3
Övriga intäkter	13,9	12,7	9,2	8,4	9,0	11,3
S:a intäkter	91,4	90	93,1	99,3	95,9	102,5
Kostnader						
Personal	102	106,8	112	118,1	116,6	123,6
Konsult/köpta tjänster	18,4	19,1	17,8	20,3	19,1	24,2
Lokaler	11,1	11,4	11,9	12,3	12,3	12,8
Utbildning och konferenser	1,5	1,3	2,9	1,9	2,5	2,5
Resor	1,5	1,0	1,4	1,0	1,0	1,4
Bilbidrag/bidrag	3,3	2,3	5,3	7,0	4,5	2,2
Kontor	2,6	2,4	2,4	2,2	2,7	2,9
Information	0,9	0,6	0,7	0,6	1,0	0,9
Fordon	0,8	1,0	1,3	0,9	0,8	0,9
Inventarier	0,7	1,9	0,7	1,1	0,7	1,1
Tele/Data	3,6	4,9	4,7	5,2	5,6	6,0
Frisk/hälsovård	0,4	0,6	0,7	0,7	0,7	0,6
Övriga personalkostnader	1,3	2,7	1,6	2,3	2,0	1,7
Avgifter	1,8	1,8	2,0	2,0	2,1	2,0
Kundförluster	0,0	0,4	0,5	0,4	0,4	0,3
Volvo IT	1,3	3,0	3,2	3,5	3,6	2,9
Övrigt'	2,6	1,6	3,8	1,3	1,9	1,1
S:a kostnader	153	162,8	172,8	181	177,6	187,0
Netto	-61,8	-72,8	-79,7	-81,7	-81,7	-84,6 *

* Nettobudget inkl. ansökan om budgetjustering om 1,3 mnkr.

Intäkter och kostnader per avdelning

(tkr)		Utfall 2012	Budget 2013	Prognos 2013	Budget 2014
Plan och miljö	Intäkter	-24 615	-29 363	-25 155	-29 612
	Kostnader	54 020	58 279	54 034	59 182
	Netto	29 405	28 916	28 879	29 570
Hälsoskydd	Intäkter	-21 501	-24 241	-24 717	-25 883
	Kostnader	27 721	29 204	29 880	29 883
	Netto	6 220	4 963	5 163	4 000
Livsmedelskontroll	Intäkter	-35 714	-36 761	-36 433	-38 078
	Kostnader	35 435	35 736	35 258	36 788
	Netto	-279	-1 025	-1 175	-1 290
Miljöanalys	Intäkter	-686	-692	-696	-540
	Kostnader	12 807	13 835	13 860	14 360
	Netto	12 121	13 143	13 164	13 820
SLB	Intäkter	-8 492	-7 500	-7 500	-7 800
	Kostnader	12 518	12 810	12 810	12 970
	Netto	4 026	5 310	5 310	5 170
Förv.chef/ nämnd *	Intäkter	-1 728	-707	-635	-607
	Kostnader	8 035	7 261	7 190	7 927
	Netto	6 307	6 554	6 555	7 320
Verksamhetsstöd	Intäkter	-385	-16	-742	-16
	Kostnader	15 894	16 969	17 639	18 856
	Netto	15 509	16 953	16 897	18 840
Gemens kostnader	Intäkter	-8	0	0	0
	Kostnader	6 394	6 900	6 897	7 170
	Netto	6 386	6 900	6 897	7 170
Totalt	Intäkter	-93 129	-99 280	-95 878	-102 536
	Kostnader	172 824	180 994	177 568	187 136
	Netto	79 695	81 714	81 690	84 600

* inkl MSL.

Tabellen nedan visar att andelen av förvaltningens kostnader som härrör från tillsyn är 69 %. Tillsynens andel av de totala kostnaderna minskar något år 2014 jämfört med budget, pga. nya projekten och ökade aktivitet inom påbörjade Eu-projekten samt intensifiering av arbeten med fysplan och buller.

Intäkter/kostnader inkl. OH för tillsyn 2006-2014

(mnkr)	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	B 2013	P 2013	B 2014
Intäkter tillsyn	39,5	42,6	57,3	66,8	65,9	67,5	71,8	75,7	75,5	79,1
Intäkter övrigt	1,1	0,4	0,5	0,5	0,4	0,8	0,4	0,0	0,6	0,4
S:a kostnader inkl OH	109,0	97,2	85,1	87,7	88,3	93,2	100,6	103,6	100,8	105,8
Netto	-68,4	-54,2	-27,3	-20,4	-22,0	-24,9	-28,4	-27,9	-24,6	-26,3
Nettokostnad MHN*	157,7	141,1	129,0	126,4	126,4	133,2	143,9	146,7	148,1	154,0
Varav tillsyn %	69%	69%	66%	69%	70%	70%	70%	71%	68%	69%

*Exklusive projekt och Miljöbilar

Investeringar

För år 2014 uppgår nämndens investeringsutgifter till 0,8 mnkr vilket fördelas som kostnad på flera år. Investeringarna avser i sin helhet utrustning för SLB-analys.

Budgetjusteringar

Ansökan om budgetjustering för deltagande i stadens satsning på bostadsbyggande

Nämnden ansöker om budgetjustering med 1,0 mnkr från Central medelsreserv 2 avseende de avsatta medlen för ökad effektivitet i bostadsproduktionen. Nämnden avser att genom budgetförstärkningen på ett verkningsfullt sätt, kunna delta i stadens stora satsning på byggande av 140 000 bostäder till 2030. Nämnden kan särskilt hjälpa till med att förenkla hanteringen och arbeta av plankön t.ex. när det gäller bullerfrågor.

Ansökan om budgetjustering för insatser till skydd av groddjur i Kyrksjölötens och Judarskogens naturreservat

Nämnden ansöker också om budgetjustering med 0,3 mnkr ur central medelsreserv 2 avseende medel avsatta för skötsel av naturreservat, för insatser till skydd av groddjur i Kyrksjölötens och Judarskogens naturreservat. Ansökan sker i samarbete med Bromma stadsdelsnämnd och avser närmare bestämt åtgärder för förbättring av förutsättningarna i Kyrksjölötens och Judarskogens naturreservat för samtliga fem groddjursarter, med fokus på den lagskyddade arten större vattensalamander. De båda naturreservaten Kyrksjölöten och Judarskogen är utpekade som Natura 2000-områden, eftersom de utgör livsmiljö för större vattensalamander. Enligt EU:s habitatdirektiv ska denna art ha en s.k. gynnsam bevarandestatus. Kostnaderna avser huvudsakligen konsult- och entreprenörskostnader för analyser, skötselanvisningar, konkreta skötselinsatser samt information till allmänheten. Insatserna beräknas kunna utföras under 2014.

Omslutningsförändringar

Totalt begärs 17,9 mnkr i omslutningsförändringar enligt nedan:

- **Tillsyn 3,6 mnkr;** Ökade intäkter och kostnader inom tillsynen som följd av volym och taxeförändringar.
- **MSL 1,2 mnkr;** Extern finansiering av Miljösamverkan i Stockholms län som miljöförvaltningen projektleder.
- **Hållbara Järva 4,0 mnkr;** Extern finansiering av miljöförvaltningens ökade kostnader för sin andel av projektet Hållbara Järva.
- **Miljöbilsprojekten 4,3 mnkr;** EU:s bidrag för miljöförvaltningens kostnader för miljöbilsprojekten.
- **Miljöövervakning 0,3 mnkr;** Ökade intäkter och kostnader för SLB:s verksamhet.
- **Projekt Testbädd Solceller 0,8 mnkr;** Extern finansiering av ökade kostnader för projektet.
- **Projekt Det gröna kvarteret 1,5 mnkr;** Extern finansiering av ökade kostnader för projektet.
- **Regional energirådgivning 1,8 mnkr;** Extern finansiering av den regionala energirådgivningen.
- **Övrig projektverksamhet 0,4 mnkr;** Extern finansiering för ökade kostnader och intäkter för flera mindre projekt.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

3.2 Alla verksamheter staden finansierar ska vara effektiva

Miljö- och hälsoskyddsnämnden arbetar systematisk för att öka produktiviteten/-effektiviteten i förvaltningens verksamhet. Processkartläggningar, utvecklad tidredovisning, bättre samordnad styrning och tydligare former för uppföljning är några av de metoder som används. Avdelningen Verksamhetsstöd tillämpar resultatbaserad styrning och Lean. Samtliga chefer har utbildats i Lean med avsikten är att kunna frigöra resurser för det prioriterade miljö och hälsoarbetet.

Miljöförvaltningen fortsätter att avlasta inspektörer och handläggare administrativa delar av tillsynsarbetet och lägger detta på avdelningen Verksamhetsstöd eller särskilt administrativt stöd inom tillsynsavdelningarna. På så sätt frigörs tid för miljö- och hälsoarbete och det administrativa arbetet sköts av experter.

Köp av ekonomiadministration avseende förvaltningens ekonomifunktion. Köp av kontaktcenter frigör tid för handläggarna och ökar servicegraden mot företagare och invånare genom ökad tillgänglighet och bättre kontinuitet. Köp av gemensam växel och en strikt tillämpning av stadens telefonpolicy sänker kostnaderna för telefoni. Förvaltningen köper löneadministration av serviceförvaltningen.

Förvaltningens information på webben, i broschyrer och på fakturor utvecklas med stöd av ett förvaltningsövergripande "Klarspråksprojekt". Om informationen är komplett och begriplig innebär det bättre service till företagare och medborgare. Det innebär också effektivare administration om färre ringer, skriver och mailar för att få kompletterande information och behöver få texter förklarade. Under 2014 ska särskilt avdelningen Hälsoskydds material klarspråksgranskas.

Förvaltningen stärkte under 2013 sin juridiska kompetens genom att gå från två till tre jurister. Juridisk fortbildning för chefer och handläggare samt ökade möjligheter för juristerna att fördjupa sina kunskaper ökar möjligheten att göra rätt från början.

Indikator	Årsmål	KF:s års-mål	Periodicitet
Administrationns andel av de totala kostnaderna	18 %	minska	År
Antal tävlande i kvalitetsutmärkelsen	0 st	tas fram av nämnden	År

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Formulera nämndindikatorer som mäter effektivitet för respektive verksamhet	2014-01-01	2014-12-31
Nämnden ska i verksamhetsplan 2014 klargöra hur den kommer att genomföra det verksamhetsspecifika EU-positions-papperet som har antagits i enlighet med policy om EU-politik men påverkan på Stockholm och stockholmarna.	2014-01-01	2014-12-31

Nämndmål:

3.2.1 Effektivisera och höja kvaliteten på förvaltningens interna processer

VP 2014

Verksamhetsstöd fortsätter påbörjad genomgång av förvaltningens administrativa processer med målet att förenkla och säkerställa att teknikens möjligheter utnyttjas maximalt. Syftet är att identifiera och eliminera alla faktorer i processen som inte tillför nytta. Enkelt uttryckt handlar det om "Mer värde för pengarna". Under 2014 ska processkartläggningar göras av; rekryterings-, anställnings och introduktionsprocesserna samt processen för fakturering av årlig avgift inom miljöbalken. Därutöver ska en Lean genomgång göras av leverantörsreskontra.

Förutom bra administrativa processer krävs en tydlig ansvarsfördelning och hög kunskapsnivå hos alla som är inblandade i det administrativa arbetet. Det ligger en hög effektiviseringspotential i att fler gör rätt från början. Därför ska ett omfattande utbildningsprogram genomföras 2014 som syftar till att höja den juridiska kompetensen, öka kunskapen i ärendehanteringssystemet ECOS, effektivisera ekonomiadministrationen, övergå till en processororienterad arkiv och dokumenthantering samt bli bättre på att rekrytera och introducera ny personal.

Miljöförvaltningen arbetar för en övergång till ett elektroniskt arbetssätt. 2011 övergick förvaltningen till elektronisk ärendehantering. Det innebär att informationen skapas, bearbetas och förvaras i elektronisk form. Ett arbetet pågår med att övergå till processororienterad informationsredovisning. Under 2014 ska miljöförvaltningen anslutas till E-arkivet. I takt med att allt fler arbetsuppgifter kan utföras elektroniskt, blir det möjligt att utföra en del arbete på andra platser än vid det egna skrivbordet. Det innebär även att informationen blir tillgänglig "för alla hela tiden" dvs ett viktigt steg mot "Öppen data". Ett elektroniskt arbetssätt skapar också möjlighet att minska pappersförbrukningen. Under 2014 kommer en del av det gamla pappersarkivet att levereras till stadsarkivet. Det minskar arbetet med återsökningar och utlämning av äldre handlingar på förvaltningen.

2013 antog staden ett nytt program för digital förnyelse. Miljöförvaltningen kommer under 2014 utgå från programmet och tillämpa de nya riktlinjerna.

2014 fortsätter arbetet med att få fler att använda befintliga e-tjänster, utveckla dem, konsolidera arbetssätten och säkerställa att möjliggjorda effektiviseringar genomförs. Möjligheten att söka centrala medel kommer undersökas bland annat för vidareutveckling av e-tjänster, som den för att anmäla missförhållanden eller för att anmäla köldmedieinnehav. Möjligheten att via en app kunna visa resultat från livsmedelsinspektioner ska undersökas.

2014 kommer ett stort arbete att genomföras med att förbereda en förnyelse av förvaltningens ärendehanteringssystem ECOS. Det handlar bland annat om att göra kravspecifikationer, att kvalitetsgranska och rätta befintlig information i ECOS, att övergå till en mer processororienterad informationshantering samt att samarbeta mer med andra kommuner som använder samma system. Förnyelsen ska möjliggöra effektiviseringar och modernare arbetssätt.

2014 kommer merparten av de datorer som hyrdes av Volvo IT vid övergången till GS-IT att bytas ut. I samband med bytet kommer en översyn att göras av olika arbetssätt och vilken utrustning som på bästa sätt stöder medarbetarna i deras arbete.

Miljöförvaltningen har idag tidredovisning i Agresso, ECOS, Personec, Excel och Lisa. Vilka som tidredovisar vad, i vilka system, varierar i viss utsträckning mellan olika personalgrupper. Syftet är att styra och följa upp verksamheten. Möjligheten att förenkla och effektivisera tidredovisningen bl.a. genom att minska antalet tidredovisningssystem ska undersökas.

Enligt SLK:s anvisningar ska MHN samt några andra nämnder, i sina VP:n klargöra hur de genom aktiviteter kommer att genomföra de verksamhetsspecifika EU-positionspapper som de har antagit i enlighet med KF:ärendet *Policy och EU-politik med påverkan på Stockholm och stockholmarna (KF utl 2013:39)*. För MHN:s del förväntas ärendet om EU:positionspappret tas upp i nämndens decembermöte 2014 och även ingå som bilaga i VB 2013. Redogörelsen finns ovan i VP 2014 under målet *1.3.13 MHN ska bidra till visionen om ett Stockholm i världsklass genom att aktivt samarbeta med andra städer och aktörer i Europa* eftersom den här kommer in i sitt naturliga sammanhang i nämndens övriga internationella samarbete